

FEBRUAR 1991, ŠT. 2

POŠTNINA PLAČANA NA POŠTI LITIJA

VUKOVIČ VIDA
 Prečna 8
 61270 LITIJA

V OSRČJU SLOVENIJE

Ob slovenskem kulturnem prazniku

Deseto leto uspešno uresničujemo projekt Vače 81. Vsako leto nekaj postorimo in vsako leto je območje bogatejše, zanimivejše. Že šestič smo svojstveno počastili slovenski kulturni praznik: na prostem, pred pomnikom GEOSS, ne glede na vremenske razmere... Devet let mineva, ko smo v GEOSS vklesali Prešernove verze, sedanje slovenske himne. Že četrto leto smo imeli na ta dan lepo vreme. Tokrat, bilo je 3. 2. 1991, je bilo sicer zelo mrzlo, vendar jasno, sončno.

Zopet se nas je zbralo blizu 300. Tristo ljubiteljev Prešerna, slovenske kulture, Vač, izročila pomnika GEOSS... Domačinov, Litijanov, Ljubljancev in okoličanov. Med njimi je bil član predsedstva RS prof. dr. Matjaž Kmecl, litijski župan Miro Kaplja, znani operni basist Ladko Korošec, več dramskih igralcev...

Natančno po programu – obiskovalci so še prihajali – smo kot vedno, ob 14. uri svečanost začeli s pesnikovo Zdravljico. Zapel jo je Litijski oktet. Za njo je stopil pred mikrofonski slavnostni govornik dramski umetnik, pisec, pedagog... Polde Bibič. Zbrane je najprej nagovoril s Prešernovimi verzmi

Bog našo nam deželo.

Bog živi ves slovenski svet...

Nadaljeval je:

»Tu morajo odpasti vse protokolarne navade, posebej še zato, ker Prešeren ni bil človek, ki bi se podrejal mrtvim pravilom oglajenosti. Tu pod svobodnim nebom si lahko samo želimo, da Prešerna in nam ne bi tega žlahtnega naziva »prijatelj« vzeli dogmatski ideologi katerekoli barve.

Zakaj le bi nekdanji gospodje, ki so se najprej spremenili v tovariše in potem znova prelevili v gospode, postali »prijatelj«? Ta naziv naj ostane nam, ki svoje bližnje nagovarjamo s prijaznim srcem. Z njim je Prešeren nagovoril vse, »ki dobro v srcu mislimo!«

V nadaljevanju je Bibič zelo poglobljeno in odločno primerjal in presajal Prešernove misli v današnji čas, poln razprtij in drugačnosti kot si ga je predstavljal pesnik. Njegovim prodornim besedam, v katerih ni bilo dlake na jeziku, so prisotni tiho potrjevali. To je potrdil tudi buren aplavz ob zaključku slavnostnega govora.

Ob 14.30, ko smo po krajšem kulturnem programu svečanost zaključili, je sonce že zahajalo za hrib Zgornje Slivne. Postajalo je sicer hladno, a grela nas je toplina žlahtne misli, da smo se odločili velikemu Slovencu, da smo prav v središču Slovenije odprli svečanosti ob slovenskem kulturnem prazniku. Razšli smo se z zavestjo, da bomo prijateljstvo, kulturni odnos in pesnikovo življenjsko filozofijo – svet brez sovraštva gojili tudi vmes. Da na Prešerna in GEOSS ne bomo pozabili. Da se bomo prizadevali širiti prijateljstvo, humane odnose in mir na vse štiri strani neba, kar simbolizira tudi pomnik GEOSS.

Ob 15. uri smo svečanost nadaljevali v večnamenski dvorani šole na Vačah. Tudi tam se nas je zbrala dobra stotinja. O kulturi včeraj, danes in jutri pa so razglabljali: Polde Bibič, Ladko Korošec, Violeta Tomič, Roman Končar in Uroš Maček. Za oddih, popestritev in duhovno obogatitev pa so poskrbeli še Litijski oktet in domači pevski zbor z ubranim petjem ter Polde Bibič z odlomkom iz Martina Krpana.

Dve uri sta hitro minili. Razšli smo se z željo, da vsak po svojih močeh prispeva za čim bolj »prešernega« Prešerna.

Počastitev slovenskega kulturnega praznika pred pomnikom GEOSS je in ostaja svojstvena, edina take vrste. Zato vse prebivalce občine Litijska vabim: že zdaj se odločite in pridružite se nam prihodnje leto ob tem našem pomembnem dejanju v središču Slovenije. Z udeležbo ne boste le pokazali svojega visokega odnosa do kulture, temveč tudi podprli prizadevanja odbora projekta, potrdili vso simboliko pomnika GEOSS ter končno izrazili naše skupno hotenje živeti in gospodariti na svoji zemlji v suvereni in demokratični državi.

Nasvidenje torej prihodnje leto!

Peter Svetik

Igralec Polde Bibič kot letošnji slavnostni govornik na proslavi ob geometričnem središču Slovenije. (Foto: K. Šušteršič)

Razgovor o razmerah v slovenski kulturi je na Vačah vodil g. Peter Svetik, v njem pa so sodelovali operni in dramski umetniki Ladko Korošec, Polde Bibič, Violeta Tomič, Roman Končar in Uroš Maček. (Foto: K. Šušteršič)

NOVA DAVČNA ZAKONODAJA

V letošnjem letu se je sistem obdavčenja bistveno spremenil. Če povzamemo misel novinarja Mladine, nismo več občani, krajani ali državljani, ampak predvsem davkoplačevalci. Nova davčna zakonodaja zato ne prinaša samo novih zakonskih predpisov, ampak tudi zahteva nov način obnašanja, novo davčno kulturo. O vsem tem in še o marsičem drugem smo se pogovarjali z gospo Jožico Mrzel-Dolinšek iz davčne uprave pri Občini Litija.

Katere so najpomembnejše značilnosti nove davčne zakonodaje?

Pristojnosti so skoraj v celoti prešle v roke republike, kar pomeni precejšnjo poenostavitev dela; nova zakonodaja temelji na progresivnem obdavčenju (vsi nismo enako obdavčeni) in se pri tem zgleduje predvsem po avstrijskem modelu, pa tudi krog davčnih zavezancev je neprimerno širši, saj so skoraj vsi prispevki postali davki. Od prispevkov so ostali le prispevki za socialno zavarovanje (pokojninsko, zdravstveno zavarovanje in zaposlovanje), ki so za vse, ki plačujejo, enaki in znašajo 22,7 odstotka od bruto OD. Spremenile so se tudi vrste davkov, način predpisovanja, plačevanja kot tudi njihova višina.

V okviru paketa novih davčnih zakonov je za navadnega državljanca Republike Slovenije najpomembnejši zakon o dohodnini. Kaj je to in katera pomembna vprašanja se postavljajo v zvezi z njo?

Dohodnina je sintetični, temeljni davek, ki vključuje vse ostale. V dohodnino prištevamo: davek od osebnih prejemkov (plač, pokojnin), davek iz dejavnosti (npr. obrti), davek iz kapitala (npr. vrednostnih papirjev), davek iz premoženjskih pravic (npr. izumov) in davek iz premoženja (npr. najemnine).

Osnova za obračunavanje dohodnine so vsi osebni prejemki, od katerih odštete plačane prispevke za socialno varnost. Če se npr. nekomu obdavči le bruto osebni dohodek, ki je npr. 16.310 din, se od njega odšteje prispevek za socialno varnost (23,36 odstotka), kar znaša 3.810 din. Tako dobimo osnovo za izračunavanje dohodnine, in le-ta v tem primeru znaša 2.718 din.

V okviru dohodnine je za večino najpomembnejši davek iz osebnih prejemkov (plač, pokojnine). Kaj bi lahko še povedali o njem?

Davek iz dohodkov od kmetijstva je za našo občino skoraj brez pomena, saj ga zaradi nizkega katastrskega dohodka praktično nihče ne bo plačeval. Davek iz dohodkov iz dejavnosti pa prinaša le malo olajšav (kadar gre za investicijska vlaganja in začetniške olajšave).

Za davek iz osebnih prejemkov je značilno progresivno obdavčenje. Npr. davek na OD se bo izračunaval na podlagi povprečnega OD v Sloveniji, izračunanega za polpretekli mesec nazaj. Osebni dohodki so glede na višino davka razdeljeni v 4 kategorije.

Če znaša davčna osnova za povprečni OD za november:

1. do 8.698 din, znaša davek 12 odstotkov
2. od 8.698 din do 17.397 din, znaša davek 1.043,80 + 22 % nad 8.698 din
3. od 17.397 do 26.095 din, znaša davek 2.957,60 + 25 % nad 17.397 din
4. nad 26.095 din, znaša davek 5.132,10 + 30 %

Pokojnine so obdavčene le v tem primeru, če presegajo 1,1 povprečnega OD v Sloveniji, izračunanega za polpretekli mesec nazaj.

Davčna zakonodaja predvideva mnoge dav-

čne olajšave. Kaj je potrebno vedeti o njih?

So zelo pomembne in zahtevajo spremembo našega obnašanja, novo davčno kulturo. Razdelili jih bomo v dve skupini. V prvi so tiste, ki lahko skupno doprinesejo le največ k 10-odstotni davčni olajšavi, oziroma se davčna osnova zmanjša za največ 10 odstotkov. Sem spada kupovanje vrednostnih papirjev, vlaganje v osnovna sredstva (npr. hišo), tekoče vzdrževanje, nakup zdravil in drugih zdravstvenih pripomočkov, sredstva za izobraževanje, nakup knjig, učnih in športnih pripomočkov...

V drugi skupini so davčne olajšave, pri katerih se davčna osnova zmanjša tudi za več kot 10 odstotkov. Sem spadajo primeri, če davčni zavezanec skrbi za nepreskrbljene družinske člane oziroma otroke (za 1 člana 8 %, za vsakega nadaljnjega otroka pa še dodatna 2 %), kar znaša za drugega otroka 10 %).

Sem spada tudi plačilo samoprispevka, npr., če se otroci šolajo izven kraja bivanja, če so otroci duševno oziroma telesno zaostali in še za nekatere primere.

Kaj svetujete občanom v zvezi z olajšavami?

Občani naj vodijo hišno evidenco, ki vključuje plačilne liste in vse račune, ki se nanašajo na vlaganja v hišo, zdravje, šport, kulturo in ki se morajo glasiti na ime davčnega zavezanca.

Kako bo potekal postopek obdavčenja?

Dohodnina se odmerja za leto nazaj, vendar se akontacija odhodnine plačuje sproti (npr. akontacija dohodnine od osebnih prejemkov, najemnin, obrtnih dejavnosti). Tisti posamezniki, ki z akontacijami presežejo svoje davčne obveznosti, lahko zahtevajo povračilo denarja ali pa se šteje v njihovo dobro za naslednje leto. Davčni zavezanci morajo vsako leto oddati svojo davčno napoved; za tiste, ki plačujejo davek iz dejavnosti, npr. obrtniki, je rok za oddajo 28. februar, za ostale pa 30. junij. Odločbe o odmerjenem davku morajo biti izdane do 31. oktobra. Davčna napoved mora ustrezati dejanskemu stanju, v primeru kršitev so predvidene visoke kazni. V zvezi s tem kot tudi s splošnimi spremembami v davčnem sistemu je predvidena tudi reorganizacija davčne uprave, v okviru katere naj bi delovala tudi neke vrste »finančna policija«.

Kako se boste odzvali na potrebe po širši informiranosti občanov?

Naše dosedanje davčne zavezance smo vedno pisno obveščali. Ker pa se je njihov krog razširil, bo obveščanje najbrž potekalo preko množičnih medijev (časopis). Kljub temu pa se lahko vsak davčni zavezanec obrne na našo ustanovo, kjer bo dobil odgovore na svoja vprašanja. Nov davčni sistem bo gotovo povzročil pojav novega sloja ljudi – davčnih svetovalcev, saj je že zdaj prišlo do ustanovitve prenekaterih davčnih svetovalnih služb.

Najlepša hvala za razgovor!

Zapisala: Vida Klemenčič

NOVOSTI PRI ALI KUPOVANJU

Z novim letom je Republiški sekretariat za zdravstveno in socialno varstvo na predlog Zdravstvenega sveta Slovenije uveljavil z ustreznim sklepom nekatere novosti pri predpisovanju zdravil. Le-ta je posebna delovna skupina strokovnjakov razvrstila na tri liste: pozitivno, negativno in vmesno listo.

Večina zdravil, kar 72,8 odstotka, je na pozitivni listi. Tu so zdravila, ki imajo tolikšen pomen pri zdravljenju, da so bolnikom dostopna zastonj ali s plačilom osnovne participacije (30,00 din).

Na vmesni listi je le 2,2 odstotka zdravil, večinoma novejših, katerih učinek še ni preverjen ali zdravila, ki so obenem močno razširjena in predstavljajo velik strošek; za zdravila s tega seznama plača bolnik polovično vrednost predpisane količine zdravila.

Tretja je negativna lista. Seznam zajema nekatere zastarela zdravila, ki pa so še v uporabi, nekatere zdravila z lokalnimi učinki in snovi z nedokazanimi zdravilnimi učinki. Bolnik, ki mu zdravnik predpiše eno izmed teh zdravil, plača polno ceno; to velja tudi za otroke, mladino, študente, socialno ogrožene in druge skupine občanov.

Omenjena novost je vnesla med ljudi precej negotovanja, ki so ga bili deležni največ farmacevti v lekarnah, vendar so pri vsej zadevi najmanj krivi.

Strokovna skupina, ki je pripravljala razvrstitev zdravil, je ravnala v skladu s strokovnimi opredelitvami, ki veljajo že drugje po svetu, in je zdravila razporedila po kriterijih koristnosti. Pri nas imamo med 1000 registriranimi zdravili vrsto zdravil, ki bi jih za normalen potek zdravljenja lahko opustili, ali pa našli kakšno nadomestilo. Vitamine bi povsem enakovredno lahko zamenjali s kakršnokoli z vitamini bogato hrano. Povejmo še to, da od 1. januarja dalje plačamo tudi za vsako zdravilo posebej; če sta na receptu napisani dve škatlici, plačamo za vsako. Pri izdajanju zdravil brez recepta, in seveda s plačilom, ni nobenih sprememb.

PREDPISOVANJU ZDRAVIL

Upajmo, da se je prvo razburjenje že poglelo in da se bomo tudi na to spremembo navadili, čeprav bomo morali ob obisku v lekarni globlje seči v žep.

Sicer pa nas na novo razvrstitev zdravil in večje plačilo opozori že ambulantni zdravnik, kar je tudi njegova dolžnost. Dodajmo še to, da ta razvrstitev ni dokončna. Na podlagi pripomb in strokovnih utemeljitev strokovnjakov in zdravstvenih ustanov jo bodo dopolnjevali in popravljali vsaj dvakrat letno. Tako lahko pričakujemo prve spremembe že čez dobre štiri mesece.

Za konec pa še nasvet. Pri odmeri dohodnine bomo lahko uveljavljali olajšave tudi za stroške nakupa zdravil, zdravstvenih in ortopedskih pripomočkov ter plačila za zdravljenje v zdravstvenih zavodih in zdraviliščih zase in za vzdrževane družinske člane, če nas je tja napotil zdravnik. Ker bomo na upravi za družbene prihodke morali plačila dokazati z računi, jih zahtevajmo in tudi shranimo. Zato bodo v lekarnah morali po navodilih Republiškega sekretariata za zdravstveno in socialno varstvo na hrbtno stran blagajniškega listka označiti, da gre za nakup zdravila, navesti ime in priimek kupca, ga opremiti z žigom in podpisom. Enaki podatki veljajo tudi za račune zdravstvenih in ortopedskih pripomočkov.

Boris Žužek

STANJE ZAPOSLENIH IN BREZPOSELNOSTI V OBČINI LITIJA

Zaposlovanje je bilo v preteklih letih v večini podjetij ekstenzivno, gospodarska rast je temeljila le na večjem zaposlovanju delavcev, ne pa večji produktivnosti, kar je vodilo v pomanjkanje ustreznih kadrov. Ta problem se je reševal z zaposlovanjem delavcev z nižjo strokovno izobrazbo od zahtevane ali pa z zaposlovanjem delavcev iz drugih republik.

Takšno zaposlovanje je povzročilo zelo neugodno izobrazbeno strukturo zaposlenih ter problemov, povezanih s tem. Posledica tega je bila gospodarska stagnacija in kriza, ki se je začela odražati na področju zaposlovanja oz. brezposelnosti v letu 1988. Podjetja so se začela spopadati s problemom (med ostalimi seveda) podzaposlenosti, ki so jo sprva ocenili za ca. 15 % glede na število zaposlenih, sedaj pa so se uresničile trditve takratnih posameznikov, ki so govorili o tem, da je v vsaki firmi ca. 30–40 % preveč delavcev. Sprva se je oblikoval model reševanja tega problema v podjetjih in drugih ustanovah z nenadomeščanjem delavcev, ki so se upokojili ali odšli iz podjetja. Ta model pa seveda ni rešil problemov likvidnosti podjetij. V letu 1990 se je k problemu podzaposlenosti v podjetjih pristopilo (zakonska podlaga) z odhajanjem delavcev na čakanje ali kakor je zapisal zakon o delovnih razmerjih »na razpolago«. V zakonu o delovnih razmerjih so ti opredeljeni kot presežek delovne sile.

V letu 1990 (nekaj malega tudi že v l. 1989) se srečamo s prvimi stečaji oz. likvidacijami podjetij in ustanov. Le-teh je bilo v sami Litiji zelo malo, veliko pa že v Ljubljani in drugih občinah, kamor se dnevno vozi na delo okoli 3500 delavcev in so posledice stečaja že krepko občutili na svoji koži. Tudi v občini Litija se je število delovnih mest zelo

zmanjšalo. Decembra 1989 jih je bilo 4922 (v l. 1987 celo 5097), v decembru 1990 pa 4628. Odsev takega stanja se seveda odraža v številu nezaposlenosti, ki se zadnje mesece intenzivno povečuje. Vsak mesec se na novo prijavi pri Zavodu za zaposlovanje okoli 30–40 iskalcev zaposlitve. Trenutno je stopnja relativne brezposelnosti v občini 11 % glede na število zaposlenih, kar je največja v zadnjih 30 letih (po obstoječih podatkih) in je tudi večja za 1 % kot je trenutno povprečna stopnja brezposelnosti v Sloveniji.

Že dlje časa brezposelnosti ni mogoče več pojasnjevati s strukturnimi neskladji (neskladje med ponudbo in povpraševanjem po kadrih), pač pa z vse večjim pomanjkanjem delovnih mest. Posledica tega je, da brezposelnost ne prizanaša več nobenemu poklicu, izobrazbenemu nivoju ali območju v republici. Trenutno je v občini prijavljenih 517 iskalcev zaposlitve, od tega ima zagotovljeno socialno varnost 96 oseb, ki prejemajo denarno nadomestilo ali denarno pomoč. Le-ta višina se giblje od najnižjega 2.830,00 do najvišjega 11.320,00 din. Poseben problem predstavlja zaposlovanje absolventov vseh vrst šol, to je pripravnikov, saj še vedno velja predpis, da tisti, ki nima opravljenega programa pripravniškega izobraževanja, ki sodi v sklop vzgojno izobraževalnega programa, nima »de facto« poklica. Ker se število delovnih mest zmanjšuje, so pota v zaposlitev pripravnikom praktično zaprta. Ta problem je v letu 1990 postal tolikšen, da smo preko Zavoda za zaposlovanje oz. financiranjem stroškov pripravništva omogočili opravljanje 104 absolventom šol, pri čemer seveda problem zaposlitve ni rešen, pač pa le odložen. Ker tudi v letu 1991 ne kaže, da bi se število delovnih mest kakorkoli povečalo, se bodo vsi tisti, ki trenutno opravljajo pripravniški staž, zopet vrnili kot iskalci zaposlitve, ki pa bodo imeli pravico do enoletne denarne pomoči.

Ta problem se bo podvojil v letošnjem letu z novim prilivom učencev iz šol (okoli 250 učencev) ter vsemi tistimi, katerim se bo izteklo delovno razmerje za določen čas. Od vseh sklenjenih delovnih razmerij v lanskem letu je bilo za določen čas sklenjenih od 80–90 % (90 oseb). Že ob teh podatkih je problem brezposelnosti zelo velik, ča pa vemo še za trenutni položaj podjetij v občini in predvideno 30–40 % zmanjšanje delovnih mest, pa je problem tako rekoč katastrofalen.

Kaj se dogaja na področju brezposelnosti, zelo dobro prikazuje tabela:

Tabela: Naraščanje števila nezaposlenih po letih od leta 1980–1990 in mesecih v letu 1990 v primerjavi s številom zaposlenih v občini Litija.

Mija Poglajen, koordinatorka strokovne službe v občini Litija

Leto	Št. zaposl.	Št. neza- posl.	Leto 1990 po mesecih	Št. neza- posl.
1980	4717	72	januar	208
1981	4791	82	februar	226
1982	4780	69	marec	234
1983	4792	94	april	243
1984	4840	75	maj	249
1985	4999	69	junij	272
1986	5052	67	julij	322
1987	5097	61	avgust	367
1988	5003	148	september	418
1989	4922	208	oktober	455
1990	4628	468	november	467
			december	486
			januar 1991	517

STRANKE VAM SPOROČAJO

PREDSTAVLJAMO VAM DEKLARACIJO ZA MIR

Lista novih družbenih gibanj Stranka demokratične prenov Slovenije, mladi Slovenci krščanski demokrati, Socialdemokratska unija Slovenije, Zeleni Slovenije in Liberalno demokratska stranka Slovenije so skupno pripravili Deklaracijo za mir. Predstavljena je bila na skupni tiskovni konferenci 7. februarja 1991. Prvi podpisniki so številne ugledne osebnosti med njimi: predsednik predsedstva Republike Slovenije Milan Kučan, člani predsedstva dr. Dušan Plut, dr. Matjaž Kmecl, Ciril Zlobec, član zveznega predsedstva dr. Janez Drnovšek,

podpredsednika vlade dr. Jože Mencinger in dr. Matija Malešič, več članov republiške vlade (npr. Peter Tancig, Miha Tomšič, dr. Peter Vencelj, ugledni intelektualci dr. Anton Stres, dr. Boštjan M. Zupančič, dr. Janez Milčinski, dr. Lojze Ude, številni poslanci republiške skupščine med njimi dr. Ciril Ribičič, Jože Školjč, Vika Potočnik, Miran Potrč, Sonja Lokar, Milan Balažič, Dušan Semolič, Emil M. Pintar, znani umetniki Jerica Mrzel, Tomaž Pandur, Tone Partljič in Venko Taufer. Pozivamo vse občane, ki se s to deklaracijo strinjajo,

da jo podpišejo in pošljejo in pošljejo na Center za kulturo miru in nenasilja, Mestni trg 13 61000 Ljubljana.

Opozarjamo, da mora vsakdo poleg podpisa tudi čitljivo vpi-

sati svoje ime, priimek in naslov.

Zbiranje podpisov pa bodo organizirale tudi posamezne stranke, pobudnice deklaracije za mir. Borut Vukovič

DEKLARACIJA ZA MIR

Zavzemamo se za:

SLOVENIJO KOT SUVERENO, MIROLJUBNO DRŽAVO, KI AKTIVNO PRISPEVA K SVETOVNEMU MIRU, ZA SLOVENIJO BREZ VOJSKE IN VOJAŠKE INDUSTRIJE.

– Mirovni člen v novi slovenski ustavi, ki se glasi: »REPUBLIKA SLOVENIJA JE DEMILITARIZIRANA DRŽAVA. PREHODNO OBDOBJE ZA DEMILITARIZACIJO, SE UREDI Z USTAVNIM ZAKONOM.«

– Prehodno obdobje do popolne demilitarizacije, v katerem bodo za varnost meja republike Slovenije skrbele enote policije in obstoječe enote teritorialne obrambe.

– Zamrznitev vseh napotitev vojaških obveznikov iz Slovenije na služenje vojaškega roka v JLA kot sestavni del uresničevanja plebiscitne odločitve.

– Zaustavitev nadaljnje oboroževanja v Sloveniji in Jugoslaviji.

– Začetek pogajanj s federacijo o odhodu enot in ustanov JLA iz Slovenije.

– Izdelavo mirovne opcije za razrešitev jugoslovanske krize.

– Vpeljavo vrednot miru in nenasilja v sistem vzgoje in izobraževanja, ter ustanovitev inštitucij miru, ki bodo preučevale in ustvarile nov varnostni sistem na temeljih socialne, ekološke, ekonomske in duhovne svobode in varnosti in na dobrih mednarodnih odnosih.

V SLOVENIJI NAJ BODO OSAMOSVAJANJE, DEMILITARIZACIJA IN MIROVNA VARNOSTNA POLITIKA TRIJE VZPOREDNI PROCESI.

Ime in priimek	Naslov	Podpis
.....		
.....		
.....		
.....		

Zadnjega januarja je obiskal Litijo Milan Balažič, poslanec Stranke demokratične prenov v družbenopolitičnem zboru skupščine Slovenije za občine Ljubljana Moste-Polje, Kamnik, Domžale in Litija. Govoril je o sedanjih političnih in gospodarskih razmerah ter o odnosu svoje stranke do zakonskih sprememb. Poudaril je, da potrebujemo novo slovensko ustavo, po njenem sprejemu pa se bo njegova stranka zavzemala tudi za nove volitve. Glede lastninjenja pa je dejal, da z vračanjem lastnine ne smemo povzročati novih krivic, zakon pa bi moral onemogočiti razprodajo slovenske zemlje. (Besedilo: B.Ž., foto: K. Šušteršič)

Kmetijska svetovalna služba

S 1. 1. 1991 je pričela za delom javna kmetijska svetovalna služba, ki nadaljuje delo kmetijske pospeševalne službe v kmetijskih združenjih. Kmetijska svetovalna služba je zdaj neodvisna od kmetijskih združenj in kombinatov in zato dostopna vsakemu, še tako majhnemu kmetu in kmetijskim obratom. Njeno delo je svetovanje s ciljem, da bi dosegli čim večji dohodek, ne le proizvodnjo. Na območju občine Litija delujejo štirje svetovalci, ki imajo točno določeno področje in pristojnosti:

1. Dipl. ing. agr. Vojko Bizjak dela za področje krajevnih skupnosti Kresnice, Jevnica, Ribče, Hotič in Vače,

2. Ing. Slavko Bokal za krajevne skupnosti Litija levi in desni breg, Štanga, Štangarske Poljane, Vintarjevec, Kostrevnica, Polšnik, Jablaniška dolina, Primskovo, Šmartno in Sava,

3. Ing. Liljana Lovše je zadolžena za gospodinjstvo in po-

kriva celotno občino in občino Zagorje.

Naštetih svetovalci imajo pisarno v KZ Litija, kjer jih lahko dobite ali pokličete v času uradnih ur na tel. 881-322 vsak ponedeljek od 7.-10. ure, torek od 12.-16. ure in sredo od 7.-10. ure.

4. Ing. Janez Zupančič je zadolžen za krajevne skupnosti Gabrovka in Dole. Dobite ga lahko v času uradnih ur vsak ponedeljek od 8.-12. ure in sredo od 8.-12. ure v prostorih KZ Gabrovka-Dole in na tel. 871-003 ter vsak ponedeljek od 12,30-14,30 na Krajevnom uradu na Dolah. Preostali čas so svetovalci v glavnem na terenu.

Kmetje in kmetice! Če imate kakšne strokovne težave in vprašanja, se obrnite na svetovalno službo, da boste s skupnimi močmi poiskali pot do uspešnejšega kmetovanja!

Odbor za kmetijstvo in gozdarstvo pri SKZ-LS Podružnica Litija

RAZPIS prijav kandidatov za nagrade in priznanja »INOVATOR LETA 1990«

1. Za nagrade in priznanja »INOVATOR LETA 1990« lahko kandidirajo delavci s področja gospodarstva in družbenih dejavnosti, ki so v letu 1990 uresničili dosežke s področja inventivne dejavnosti oziroma inovacij (izumi, tehnične izboljšave, koristni predlogi, nasveti, opozorila in tehnološki dosežki).

2. Kandidate za priznanja in nagrade »INOVATOR LETA 1990« lahko predlagajo:

- komisija za inventivno dejavnost v podjetjih oziroma zavodih ali drug ustrezen organ,
- društva in
- druge fizične osebe.

3. Pisna prijava naj vsebuje:

- osebne in splošne podatke avtorja dosežka inventivne dejavnosti oziroma inovacije,

- kratek opis, iz katerega bodo razvidni pomembnost, pogoji in mesto nastanka, prihranek pri materialu, energiji itd., uporabnost, izvirnost in ekonomski ali drugi učinki, ki jih dosežek inventivne dejavnosti oziroma inovacije zagotavlja,

- risbo ali pregledno skico,

- dokazilo, da je dosežek inventivne dejavnosti oziroma inovacije obravnavala in ugodno ocenila komisija za inventivno dejavnost ali drug pristojen organ.

4. Na osnovi pravilnika o podeljevanju nagrad in priznanj »INOVATOR LETA« bo odbor za spremljanje uresničevanja nalog s področja raziskovalne dejavnosti občine Litija, ocenil predlagane dosežke in določil nagrade.

5. Prijave pošljite na naslov:

Občina Litija, Oddelek za proračun in družbene dejavnosti - odboru za raziskovanje, Jerebova ul. 14, 61270 Litija.

Gradmetal je spremenil organizacijo

(ip) Gradmetal, delovna organizacija s 300 zaposlenimi, je v procesu notranje reorganizacije ustanovila 4 družbe z omejeno odgovornostjo, ki bodo na novih organizacijskih temeljih nadaljevale dosedanje delo.

- Gradbena operativa d.o.o. je nastala iz enote, ki se je ukvarjala za osnovno gradbeno dejavnostjo;

- ABI d.o.o. je nastala iz bivše enote zaključnih obratov;

- Hydromec d.o.o. je novo ime za bivše kovinske obrate;

- PGM Hotič d.o.o. je novo ime za enoto proizvodnje gradbenega materiala.

770 SVOBODNE UL. KRAJE TRBOVLJE
TEL. 061/881-718

99 100 101 102 103 104 105 106
UKV 103,9 MHz

Litijske oddaje na Radiu Trbovlje

Vsak četrtek ob 18. uri je na radijskih valovih Radia Trbovlje na UKV 103,9 MHz na programu oddaja o Litiji, ki zaenkrat nosi še delovni naslov LITIJSKO OKENCE.

Občani občine Litija so tako dobili še en medij (poleg Glasila občanov), ki bo na zgoščen, zanimiv in ekskluziven način govoril o življenju in delu občanov. Pol ure, kolikor traja za zdaj oddaja, ni ravno veliko, je pa za začetek dovolj. Sicer se pa organizatorji nadejajo, da se bo nekoč tudi z vašo pomočjo, spoštovani bralci, ta čas razširil.

Ideja o lokalni radijski postaji Litija je v naši občini prisotna že dalj časa. Bila je celo zapišana v srednjeročnih načrtih. Žal pa se zaradi pomanjkanja sredstev to ni nikoli zgodilo, in kot kaže, tudi v prihodnosti ne bo glede tega kaj bistveno drugače.

Tako smo v Litiji pristali na ideji o zakupu programskega časa radia Trbovlje, ki smo ga napolnili z litijskimi vsebinami.

Nalogo je prevzel Zavod za izobraževanje in kulturo. S pomočjo sponzorjev je oblikoval prve oddaje - oddaje zaenkrat »živijoj« od njihovih sredstev.

Program je oblikovan mozaično, tako da bo slehernemu ponudil vsaj nekaj.

Poleg novic iz občine so na programu pogovori, intervjuji, zanimivosti iz gospodarstva, športa, kulture in še kaj.

Ne pozabljamo niti na glasbo, ki jo imajo predvsem mladi radi.

Povedati moramo, da je podoba oddaj pravzaprav še v nastajanju. Iskreno se nadejamo, da nam boste, spoštovani bralci, pri tem pomagali. Vabimo vas, da nam pišete, kaj bi si želeli v teh oddajah, da sodelujete s svojimi prispevki, javljanji (tudi po telefonu), da nas opozarjate na dogodke v vašem kraju, ki bi jih veljalo širše predstaviti. Obiskali vas bomo in posneli na magnetofon, kar bo zanimivega.

Morda je potrebno povedati še to, da je uredništvo teh oddaj v Litiji, prav tako so naši napovedovalci, sodelavci na terenu, oddajamo pa iz trboveljskega studia z njihovimi tehnikami.

Uredništvo oddaje LITIJSKO OKENCE je na ZAVODU ZA IZOBRAŽEVANJE IN KULTURO LITIJ, Ponoviška 3, tel. št. 061/881-718

Pa še na eno novost moramo ob tej priliki opozoriti. Delovne organizacije, občani, društva in organizacije lahko naročajo na ta naslov objavo radijskih reklam, oglasov, obvestil, čestitk, zahval za litijsko oddajo (ob četrtkih).

Lahko pri njih naročate tudi čestitke, oglase in reklame za redni program radia Trbovlje. Nič drugega ni potrebno storiti kot napisati

ODDAJA »LITIJSKO OKENCE« VSAK ČETRTEK OB 18. URI NA FREKVENCI UKV 103,9 MHz (radio Trbovlje)

dopisnico z željami in svojim naslovom, ali pa zavrteti telefon (061/881-718), ostalo bodo uredili za vas v uredništvu. Storitve boste lahko plačali po položnici. Preprosto, kaj?

Naša vroča želja je, da bi litijske oddaje resnično zaživele, da bi jih vsi sprejeli za svoje in da bi jih lahko emitirali večkrat na teden. Seveda pa bo to odvisno od vseh nas, se strinjate?

S.J.

V Gabrovki nova pošta

Nedelja, 13. januar 1991, je bila za Gabrovko pravi krajevni praznik. Domačini so se množično zbrali na slovesnosti ob otvoritvi nove PTT enote v Gabrovki.

Ker do sedaj pošta v Gabrovki ni imela v lastništvu prostora, se je selila kar devetkrat. Gostovala je v raznih privatnih hišah, gostilni, mežnariji in šoli. Nazadnje je bila v Bregarjevi hiši. Ker se ji je tu iztekala najemna pogodba, je bilo potrebno zopet iskati novo lokacijo. Predvidenih je bilo kar nekaj variant, ki bi bile spetčasne, zato se je PTT podjetje odločilo za trajno rešitev s postavitvijo montažne stavbe s prostori za pošto, telefonsko centralo in garažo. Od zamisli do odprtja stavbe je minilo komaj osem mesecev. PTT stavba v Gabrovki je prvi in vzorčni primer, kako se bodo v PTT podjetju lotevali podobnih objektov v prihodnje. Zemljišče, na katerem stoji pošta, je brezplačno odstopila občina Litija, ki je zgledno sodelovala pri gradnji. Nova stavba, ki sta jo postavila

Jelovica iz Škofje Loke in GP Bežigrad, ima 115 m² uporabne površine. Vseljeni poštni del stavbe je funkcionalen in sodobno opremljen. Stavba sama pa se lepo vključuje v okolico. Gradbena dela, oprema in montaža so podjetje za PTT promet veljali 3,48 milijona dinarjev. Na otvoritvi je spregovorila tudi direktorica PTT podjetja Ljubljana Štefanija Žagmeister, ki je poudarila pomen nove pridobitve za Gabrovko, ter se dotaknila načrtovanih naložb v občini Litija, med katere sodi tudi razširitev gabrovške tel. centrale za dvesto priključkov. Novih prostorov sta se poleg sokrajnov najbolj razveselila seveda upravnica pošte Stanislava Železnik, ki to delo opravlja že 27 let, in pismonoša Franc Pavli.

Otvoritve se je udeležila tudi 82-letna Amalija Vozelj, ki je bila ena prvih pismonoš v Gabrovki od leta 1923 do 1940. V pristrčnem kulturnem programu sta sodelovala moški in ženski pevski zbor KUD Fran Levstik Gabrovka.

Vinko Resnik

Prva skupna akcija je uspela

(sb) Ker v Litiji ni več pustnega karnevala je odbor mladih pri Slovenski kmečki zvezi – Ljudski stranki skupaj z Mladimi krščanskimi demokrati organiziral kulturno-zabavni program s plesom. Šmarska dvorana je bila na pustno soboto zopet polna; več kot polovico je bilo mask. Prijetno razpoloženje je obiskovalce zadržalo tja do zgodnjih jutranjih ur. Najboljše maske so prejele nagrade. Izbira najlepših pa ni bilo ravno lahko delo, saj je bilo veliko zanimivih in izvernih primerov.

Tako je prva akcija odbora Mladih SKZ-LS in MKD uspela. Velik obisk pa potrjuje, da je bila prireditev o pravem času na pravem mestu.

Že v januarski številki Glasila občanov smo poročali o posodabljanju cest v KS Vintarjevec. Na fotografiji vidimo začetek skoraj 1 km dolgega odseka modernizirane ceste od gasilskega doma do cerkve. Za njeno dokončno ureditev pa bo treba zbrati še dodatna sredstva. (Foto: K. Šušteršič)

Omejitev obremenitve ceste

V letu 1990 so asfaltirali republiško cesto skozi Štangarske Poljane. Čeprav je bila že to velika pridobitev za naš kraj, se trudimo, da bi modernizirali tudi nekatere priključke nanjo. To je zahtevna naloga, saj je zaradi redke naseljenosti težko zbrati potrebna sredstva. Da se tudi to da, dokazuje asfaltiranje odseka v Volčjo Jamo. Krajevna skupnost Štangarske Poljane je skupaj s krajanji, ki cesto uporabljajo, modernizirala njen najbolj obremenjeni del. Na zadnji seji sveta KS smo ugotovili, da si bo s to pridobitvijo pomagal še kdo. Gozdno gospodarstvo, ki ima v tem delu precej gozdnih površin, pri obnovi ceste ni pokazalo niti najmanjšega zanimanja za minimalno finančno udelež-

bo, češ da je izkoriščanje gozdnega bogastva v tem predelu ekonomsko nezanimivo. Toda ko smo cesto uredili in prenovili most, preko katerega je možen dostop do gozda, je svoje mnenje spremenilo in pričelo s sečnjo. Svet KS se je odločil, da bo poskušal preprečiti uničenje cestne prevleke in mostu z omejitvijo osnega pritiska na 3 tone.

Ali bo gozdno gospodarstvo pri spravilu lesa upoštevalo navedeno omejitev, ki s to objavo postaja veljavna, ne vemo. Pri nas, kjer je neupoštevanje predpisov postalo pravilo, kaj takega težko pričakujemo. Krajanji bomo s pomočjo pristojnih organov storili vse, da zaradi preobremenitve preprečimo uničevanje omenjene ceste. Franc Props

Počitnice v naravi

(mh) Nikogar nimam namena prepričati, da imamo krščanski demokrati zasluge za sneg, ki je zapadel otrokom v veselje ravno med šolskimi počitnicami. Na vseh bližnjih gričih so otroci prvi sneg pridno in takoj izkoristili. Pravi užitek jih je bilo gledati, kako so teptali sneg, da so lahko smučali za domačim vogalom. Nekaterim so prvi koraki povzročili precej težav, saj že nekaj let ni bi-lo snega, najmlajši pa so ga videli prvič.

Gotovo bo tudi v šolskih zvezkih veliko spisov z veselo vsebino o počitnicah na snegu.

SLOVENSKI KRŠČANSKI DEMOKRATI – ODBOR LITIJA

Obveščamo vse člane in simpatizerje naše stranke, da smo odprli poslovne prostore v Litiji, Valvazorjev trg 1. Tu se lahko oglasite v času uradnih ur: v ponedeljek od 10. do 16. ure, sredo od 10 do 17. ure in v petek od 10. do 16. ure. Lahko se naključno oglasite tudi v drugih dneh. Dobili boste potrebne podatke o delu stranke, obenem pa lahko posredujete svoja stališča, mnenja in predloge.

Pridite, Pričakujemo vas!

Prireditve na GEOSS-u ob kulturnem prazniku

Organizatorji vsakoletne proslave ob 8. februarju na Geossu si prizadevajo, da le-ta ne bi imela zgolj lokalnega pomena. Simboli, ki ta kraj označujejo, imajo pečat državnosti, zgodovine in kulture Slovencev. Doslej jim je še vedno uspelo dobiti ugledne osebnosti, ki so nam na tem mestu izrekle prenekatero pomembno misel. Med postavljenimi simboli imajo pomembno mesto Prešernove besede, vklesane na osrednjem obelisku.

Organizatorji so doslej simboliko suverenosti, zgodovine in kulture aktualizirali in povezovali tako, da so v kulturni program vključili delež, ki so ga dali člani Društva dr. France Prešeren iz Breznice pri Žirovnici. Na prireditvah so sodelovali kulturniki iz Prešernovega kraja. Pet let

zapored je to nalogo opravljal oktet iz omenjenega društva. Poleg nastopa na Geossu je oktet ob tej priliki poudaril še koncertni nastop posameznim krajem v občini. Nastopal je npr. v Kresnicah, dvakrat v Hotiču, na Vačah in Bogenšperku. Po dogovoru je Brezničane zamenjal domači oktet iz Litije. Prizadeval sem si, da pa s tem ne bi pretrgali ali celo ukiniteli te simbolne povezave med Prešernovim krajem in obeliskom na Geossu. Tudi to sodelovanje je izpolnjevalo ambicije po preseganju lokalnega značaja proslave. Namesto okteta bi se dalo dobiti kakšen drug kulturni vložek. Opozoriti hočem, da je po mojem mnenju s tem program okrnjen in da mi je za to žal.

Pavel Smolej

Javno vprašanje

Mar je Litija kot mesto in upravno središče občine na kulturni in civilizacijski lestvici padla že tako nizko, da tudi za slovenski kulturni praznik, 8. februar, ni sposobna organizirati enega samega kulturnega dogodka v ta namen?

V tistih dneh je bila Litija prelepljena za mnogimi plakati in transparenti, tudi po več kvadratnih metrov velikimi, ki pa so vsi po vrsti vabili ljudstvo na bolj ali manj nore pustne noči in podobne žure, katerim sicer načeloma prav nič ne nasprotujem.

Vendar pa v poplavi tovrstne ponudbe ni bilo zaslediti niti enega samega obvestila, vabila ali česa podobnega, ki bi že tudi sicer kulturno zelo shirano litijsko prebivalstvo povabilo na kakršenkoli dogodek ob slovenskem kulturnem prazniku.

In zato postavljam javno vprašanje, če je Prešeren v Litiji že pozabljen?

Martin Brilej,
Litija, Kidričeva 2

Poplave so bile tudi v Jevnici

Tema, ki jo želim izpostaviti, je med neprizadetimi morda že nekoliko pozabljena, vendar menim, da so posledice prehude, in nas vsak dan opominjajo na veliko gmotno škodo. Gre namreč za novembrske poplave, ko je Sava (in še nekatere druge reke) pustošila vzdolž svoje struge, in so bile v javnih medijih različno (ne)komentirane.

Krajevna skupnost Jevnica leži ob reki Savi, le nekaj kilometrov oddaljena od geometričnega središča Slovenije, ravno toliko pa tudi od Ljubljane, glavnega mesta Slovenije. Novembrsko deževje, ki je zajelo nekatere predele Slovenije, je dodobra napolnilo strugo reke Save, tako da je prestopila bregove preko višine stoletne vode in poplavlila vse, kar se nahaja v bližini: kmetijske površine, stanovanjske hiše in športne površine. V tem zadnjem pa je bistvo problema. Krajanje Jevnice in okoličani smo solidarni z vsemi, ki jih je prizadela vodna ujma, tako s tistimi ob Kamniški Bistrici, Savinji, Ščavnici, iz Ljubnega, Luč, kot z vsemi prizadetimi iz naše občine.

O vsem tem smo bili sproti seznanjeni v vseh sredstvih obveščanja. Mene, kot krajana Jevnice, člana športnega društva ENOTNOST, vodjo odbora za izgradnjo športno-rekreacijskega centra, katerega smo zgradili s ca. 10.000 udar-

niškimi urami in s pomočjo nekaterih podjetij, obrtnikov in posameznikov ter je bil ponos kraja in širšega družbenega pomena, deroča voda pa ga je dobesedno odnesla, pa moti to, da se krajevna katastrofa ni znašla niti v enem izmed medijev obveščanja. Pripomniti moram, da je bil tudi v GLASILO OBČANOV posredovan izčrpen članek o tem, toda, žal, izgleda, da ni bil dovolj zanimiv za objavo. Zakaj?

In zakaj izpostavljam to temo po treh mesecih?

Po pogovorih z novinarji športne rubrike Dela so nam pojasnili, da je bilo več takih primerov, kot je naš, da nismo edini. Res nismo edini, vendar je bila škoda na podobnih objektih v Celju, pa v Medvodah in drugod s strani novinarjev lepo posredovana, le Jevnica in njen dober mesec dni odprt športno-rekreacijski center ni bil dovolj zanimiv za objavo. Prizadetim športnim klubom se sedaj nakazujejo sredstva pomoči in kakršna so, so dobrodošla, seveda pa samo tistim, ki so bila omenjena v časopisih.

Na tem mestu bi apeliral na vse tiste, ki želite pomagati, da se v Javnici ponovno obnovi športno-rekreacijski center, da lahko nakažete sredstva pomoči na žiro račun: 50150-678-96258 ŠD »ENOTNOST« Jevnica.

Marko Godec

Kultura

Na podlagi sklepa Izvršnega sveta Skupščine občine Litija s 17. seje dne 1. 2. 1991 Oddelek za proračun in družbene dejavnosti objavlja

POZIV K IZSTAVLJANJU PONUDB ZA SKLENITEV POGODBE O KONCESIJI ZA IZVRŠEVANJE JAVNE SLUŽBE V VEČNAMENSKI DVORANI V LITJI

Najboljšemu ponudniku bo Izvršni svet podelil koncesijo za izvrševanje javne službe na področju delovanja, vzdrževanja in urejanja javnega večnamenskega športno rekreacijskega objekta v Litiji (in sicer celotnega objekta), ki zajema tudi naslednje:

- organizacijo nacionalnega programa telesne vzoje v osnovni šoli in nacionalnega programa športa in rekreacije,
- organizacijo rekreativne in vadbene dejavnosti ter športno prireditvene dejavnosti, kulturno prireditvene dejavnosti, sejemske, turistične in gostinske prireditve,
- ter organizacijo drugih pridobitniških dejavnosti, skladnih z namembnostjo posameznih prostorov in celotnega objekta.

Z izbranim najugodnejšim ponudnikom bo izvršni svet sklenil pogodbo o koncesiji. Zanimirani ponudniki lahko pridobijo nekatere dodatne informacije v času uradnih ur na Občini Litija, Jerebova 14, Oddelek za proračun in družbene dejavnosti (Vida Peterlin), kamor naj svoje ponudbe do 20. 3. 1991 tudi naslovijo.

V ponudbi je treba navesti tudi pripravljenost ponudnika za sofinanciranje oziroma soinvestitorstvo pri dokončanju del v drugi fazi izgradnje javnega večnamenskega športno rekreacijskega objekta.

V petek, 8. 3. 1991, bo ob 10. uri organiziran tudi ogled večnamenskega objekta in informativni razgovor za vse zainteresirane ponudnike.

NAČELNIK ODDELKA:
Marko Povše

NOVICE IZ KNJIŽNICE

Uspešno leto 1990

(jk) Kaže, da v knjižnici še zlepa ne bo zmanjkalo dela, saj se je v preteklem letu izposoja in število članov povečalo za 10 odstotkov. V Litiji in Šmartnem ter izposojevaliških potujoče knjižnice se je včlanilo 3.227 prebivalcev, ki so knjižnico obiskali več kot 31.000-krat in si izposodili 79.000 knjig, revij, kaset s pravljicami ter videokaset. Lani je knjižnica kupila 2.676 knjig, 160 kaset in 319 videokaset, v čitalnici pa je bralcem na voljo 75 naslovov revij. Skupna zaloga sedaj šteje 44.418 knjig, 695 kaset in 543 videokaset.

Pogoji za matičnost še niso izpolnjeni

(jk) Do konca leta 1990 bi občina morala za delo knjižnice zagotoviti tudi osnovne pogoje, da bi knjižnica lahko za litijsko občino obdržala matičnost. Od treh pogojev izpolnjujemo le enega, to je knjižni fond. Prostori za dejavnost so premajhni, prav tako v knjižnici ni dovolj strokovnih delavcev. Oboje uporabniki knjižnice v Litiji dobro poznajo, saj so se letošnjo zimo začele pojavljati dolge čakalne vrste.

Vabimo vas na ure pravljic

Za otroke od 4. do 10. leta organiziramo URE PRAVLJIC:

v LITJI: v sredo, 6. marca in 20. marca ob 16.30 v matični knjižnici,

v ŠMARTNEM: v torek, 5. marca in 19. marca ob 16.30 v knjižnici v šmarskem kulturnem domu,

na SAVI: vsak petek ob 16. uri v potujoči knjižnici v združnem domu.

Spremenjen delovni čas v Šmartnem

V Šmarski knjižnici prehajamo spet na nekdanji delovni čas. Knjižnica bo odslej odprta vsak TOREK in ČETRTEK od 12. do 18. ure.

V soboto, 26. januarja, je imel šmarski »ZVON« v dvorani domačega kulturnega doma svoj zimski koncert. Tokrat je povabil v goste tudi moški komorni zbor s Ptujja, ki je nastopil v drugi polovici koncerta. Ptujčani so se izkazali z zanimivim in dobro izdelanim programom. Žal pa je bila kljub temu, da imamo le redko priložnost poslušati tako dober zbor, dvorana na pol prazna. (Besedilo A.P., foto: K. Šušteršič)

PUSTNE ŠEME NA OBISKU V DOMU TISJE

Na letošnjo pustno nedeljo smo se mladi iz Šmartna odločili za obisk starejših občanov v domu Tisje v Črnem potoku. Kot pustne šeme smo jim želeli popestriti njihov vsakdan, obenem pa hočemo ohraniti dediščino naših prednikov, saj se v pustnem času povsod po Sloveniji pojavijo maškare, ki imajo v nekaterih krajih posebne nazive: koranti na Ptujskem polju, cerkljanski laufarji, dobrepoljske mačkare, vzhodno-štajerska gambela . . . , da omenim le nekatere.

Za naše kraje ni značilno nobeno posebno ime, sicer pa to ni niti pomembno, saj pustovanje povsod pomeni praznovanje konca zime in skorajšnjega začetka pomladi ter se zaključí z žganjem pepela, pustnim kresom na pepelnično sredo. In vsaj del pustnega veselja smo želeli prinesiti v omenjeni dom. S plesom in pesmijo ob spremljavi harmonike smo s pustnimi norčijami zapolnili sleherni kotiček in že samo nasmeh na licih oskrbovancev in delavcev v domu ter njih gostoljubnost sta nam dala vedeti, da je naš obisk dosegel svoj namen.

Mislím, da ni odveč, če zapišem še naslednje besede, ki zadevajo nas vse: Kako malo je potrebno za srečo soljudi! Vendar pa se sprašujem, če smo pripravljeni darovati del svojega časa?

Irena Repina

»Imej srce za uboge«

Povod za moj obisk v domu počitka Tisje v Črnem Potoku je bilo občinsko priznanje, ki so ga prejele sestre Usmiljenke za dolgoletno humano in požrtvovalno delo z bolniki in ostarelimi.

Kot sta mi povedali sestra Angelina in sestra Cecilija, je pravo ime njihove družbe Usmiljene sestre sv. Vincencija Pavelskega, ki je to družbo tudi ustanovil v 17. stoletju na Francoskem. Ljudstvo jih je preprosto poimenovalo Usmiljene sestre ali Usmiljenke. Družba je bila ustanovljena za pomoč ubogim in bolnikom. Usmiljenke nikoli niso bile samostanske nune, njihovo poslanstvo jih je vodilo med ljudi, v revne domove, na ulice in v bolnišnice, tja, kjer so ljudje potrebni pomoči, teh pa je povsod dovolj. Iz Francije se je družba razširila po vsej Evropi in ostalih celinah.

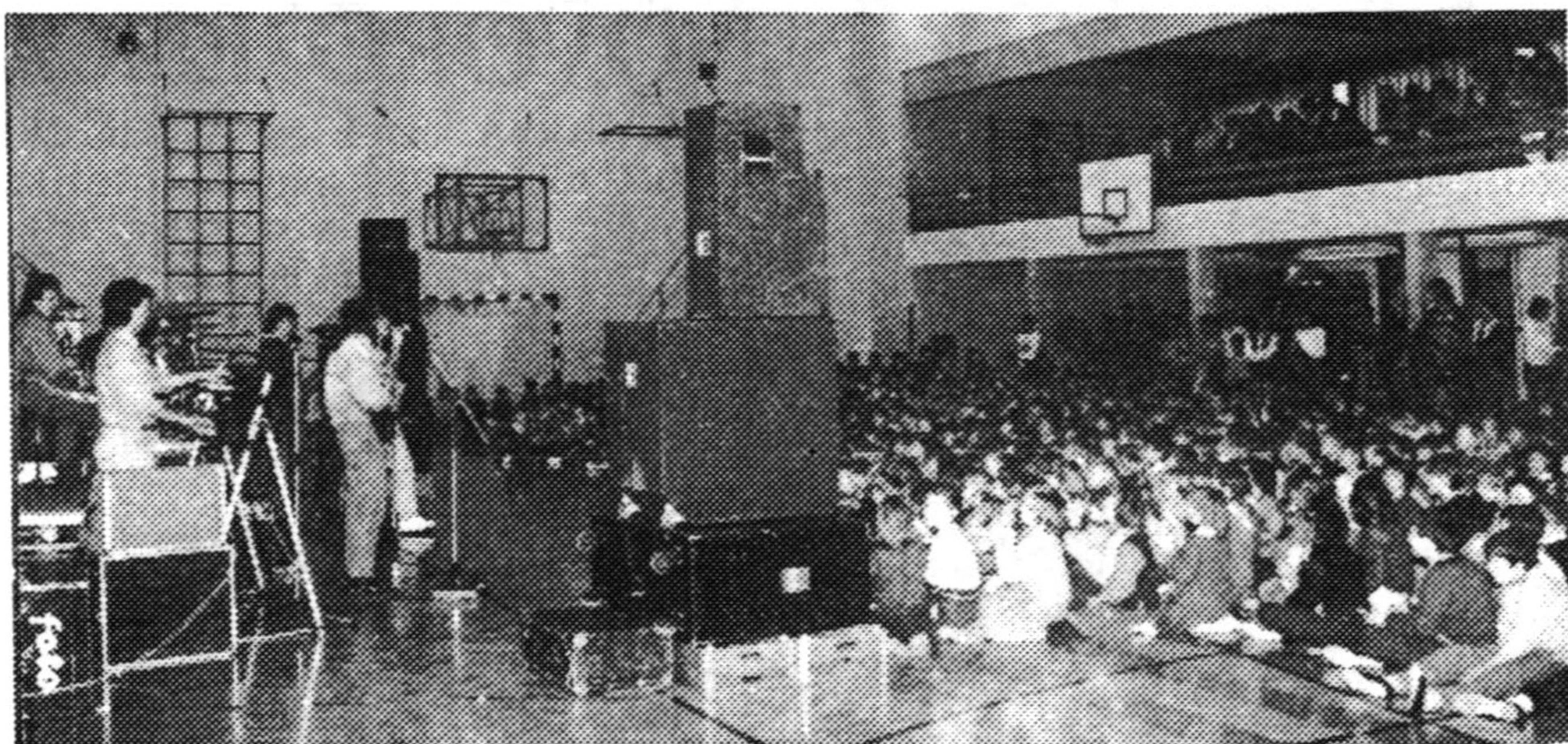
Danes je Usmiljenk približno 35.000, od tega v Jugoslaviji okoli 400. Središče družbe imajo v Parizu.

V 19. stoletju so prišle sestre tudi v Slovenijo. Kmalu po drugi svetovni vojni jih je veliko odšlo v južne republike, ker jim delo v bolnišnicah in domovih za ostarele tu ni bilo več dovoljeno. Dom v Črnem potoku je menda edini, kjer so Usmiljenke ostale ves povojni čas, vse od leta 1946, ko sta sem prišli prvi dve sestri.

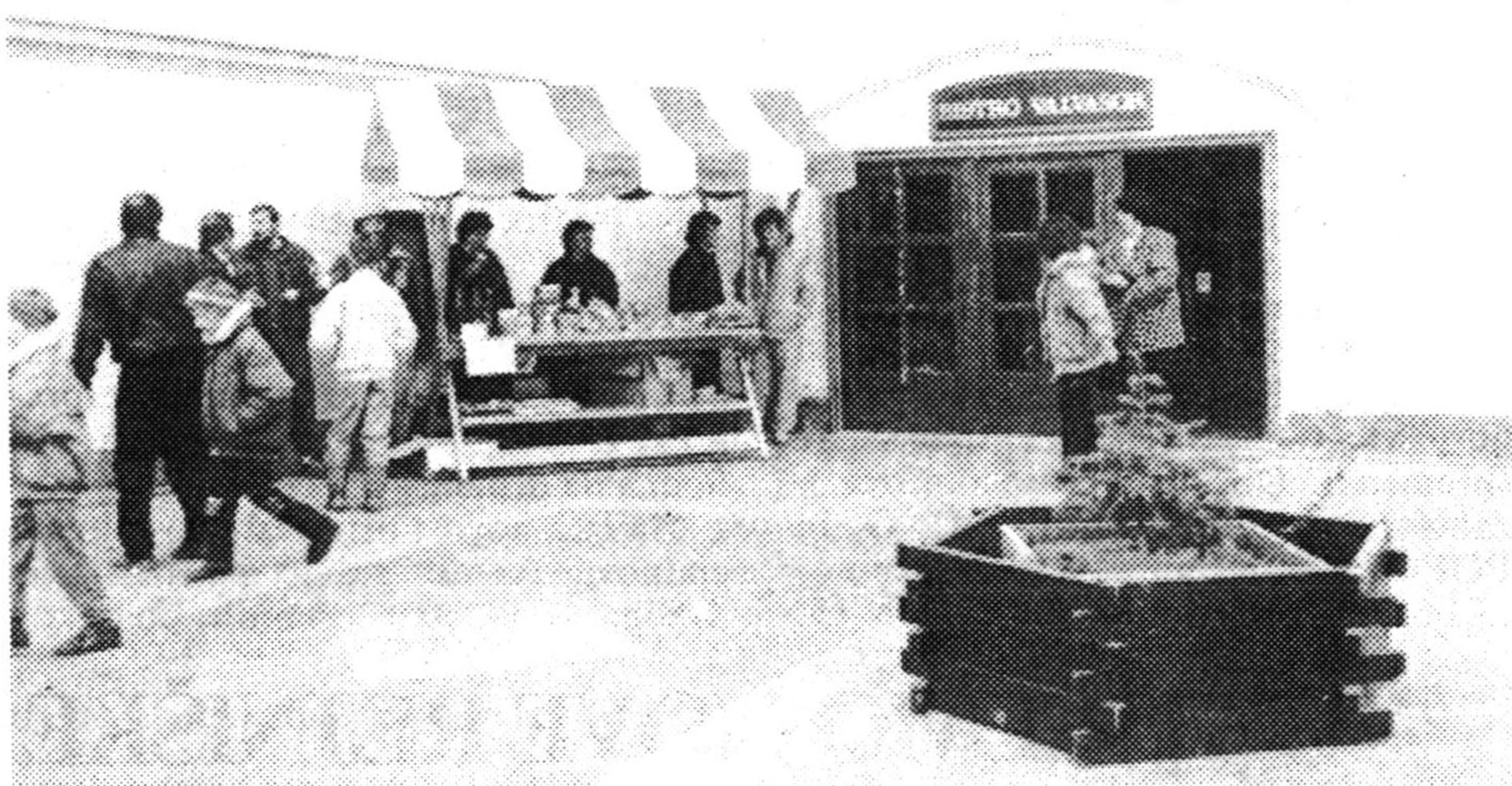
Njihov delovni dan poteka v molitvi, delu in sproščeni pogovorih z oskrbovanci. Poleg Usmiljenk, ki imajo mnoge tudi medicinsko izobrazbo, so tu seveda še drugi delavci doma, medicinske sestre in negovalke. Za pomoč jih prosijo tudi zunaj doma, a kaj, ko je tu tako kot pri vseh težkih delih – veliko dela in malo delavk.

Pokorščina, ubožnost in življenje za ljudi so besede, ki jih naš čas komaj še pozna, a še vedno prinašajo sad. In Usmiljenke še vedno črpajo neusahljivo energijo iz besed njihovega duhovnega očeta sv. Vincencija: »Imej srce za uboge in brezmejen bo tvoj srčni mir.«

Anuška Potisek

Takole so šmarnski šolarji od 1. do 8. razreda in vsi učenci s podružničnih šol napolnili šolsko telovadnico, ko jo je obiskala galsbena skupina POP DESIGN. Urica zabavne glasbe je hitro minila, najbolj pa so se zabavali takrat, ko so nastopili kot pevci nekateri sošolci, nazadnje pa sta morala zapeti še tovarišica in tovariš. (Foto: Janez Kobal)

Članice Aktiva kmečkih žena iz Litije so skupaj z Janezom Firmom popestrile odprtje Bistvoja Valvasor s ponudbo dobrot iz kmečke peči in domačimi medernimi likerji. (Foto: K. Šušteršič)

Kako prijeten in poželjiv je pogled na bogato obloženo mizo . . . (Foto: K. Šušteršič)

SOCIALNO VARSTVO TER VARSTVO MATERE IN NOVOROJENCA V LETU 1991

Pred nami je leto sprememb in novosti na vseh področjih življenja in dela. Na področju socialnega varstva ter na področju varstva matere in novorojenca pa bistvenih sprememb v prvi polovici leta še ne bo. Do uveljavitve novega sistema socialnovarstvenih pomoči bo veljal **samoupravni sporazum o uresničevanju socialnovarstvenih pravic**, katerega izvajanje bo potrebno uskladiti z novo finančno in davčno zakonodajo.

Na področju varstva matere in novorojenca pa se predvideva nekaj bistvenih sprememb, ki pa še niso v veljavi. Nova zakonodaja pa je prinesla le nekaj manjših novosti pri obračunu nadomestil osebnega dohodka za porodniški dopust.

Samoupravni sporazum o uresničevanju socialnovarstvenih pravic velja tudi v prihodnje v besedilu, ki je kot čistopis objavljen v **Uradnem listu SRS, št. 27/89**. Izvajalec sporazuma in enotne skupne evidence v občini je **CENTER ZA SOCIALNO DELO LITIJA, Parmova 9, Litija**, ki ohranja tudi vse že utečene postopke. Še vedno ostajata v veljavi obrazca **SPN-1 za vse nove vloge in SPN-2 za sporočanje sprememb**. Občani morajo obrazce – zahteve izpolniti **NATANČNO in POPOLNO**. Na obrazcu **SPN-2** morajo občani, prejemniki pomoči do 15.

FEBRUARJA oz. izjemoma do 28. **FEBRUARJA 1991** sporočiti podatke o dohodkih družine v minulem letu, sicer se jim pomoč ukine. Za presojo upravičenosti do socialnovarstvenih pomoči oz. za odmero prispevkov bodo upoštevani povprečni mesečni dohodki na družinskega člana za leto 1990 (obračunsko obdobje). Med dohodke se ne vštevata del dohodka, ki je bil delavcem izplačan v obliki obveznic, internih delnic ali bonov.

Izplačevanje družbenih pomoči otrokom je **OBVEZNO** za vse delovne organizacije, katerih delavci so upravičeni do te pomoči, pa če delovna organizacija izplačuje osebne dohodke ali ne. V primeru, da je delovna organizacija v težavah in osebnih dohodkov ne more redno izplačevati, mora družbene pomoči otrokom kljub temu izplačati, ker sredstva za ta namen prejme iz proračuna, delavci pa bodo tako prejeli vsaj minimalna sredstva za otroke.

Na področju oprostitev plačila participacije v zdravstvu se določbe niso spremenile, izvajanje pa tudi ne. Potrdilo o oprostitvi prejmejo družinski člani družine, katere dohodek ne presega 45 % poprečnega osebnega dohodka na družinskega člana.

Majhna novost pri uresničevanju socialnovarstvenih pravic pa izhaja iz zakona o varstvu osebnih podatkov

(Ur. l. RS, št. 8/90). Med tovrstne podatke spadajo tudi podatki o vlagatelju in njegovi družini, vpisani v obrazce **SPN-1** ali **SPN-2**. Glede na to mora vlagatelj ob predložitvi vloge **PODPISATI IZJAVO**, s katero dovoljuje uporabo podatkov v namene, ki izhajajo iz sporazuma o uresničevanju socialnovarstvenih pravic. Obrazce izjav dobite v delovnih organizacijah ali pa na Centru za socialno delo Litija.

Na področju obračuna nadomestil osebnega dohodka za porodniški dopust pa je, glede na spremenjeno davčno zakonodajo, novost v tem, da se ta nadomestila obračunavajo v bruto zneskih, prispevki in davki pa odvajajo, kot če bi delavka delala. Enak obračun velja za delovne organizacije in zasebni sektor. Refundacijo obračunanega nadomestila dobi delodajalec na podlagi ustreznega izpolnjenega obrazca, iz katerega bo razviden obračunan bruto znesek, prispevki za socialno varnost, občinski prispevek za zdravstveno varstvo, davek od osebnega prejemka in neto izplačilo nadomestila.

Tako, drugih novosti na teh področjih zaenkrat še ni. Pri nastalih problemih in nejasnostih vam bomo skušali pomagati na Oddelku za proračun in družbene dejavnosti Občine Litija, telefon št. 881-211 int. 49, kjer dobite tudi vse dodatne informacije.

IŠČEMO NOVE REJNIŠKE DRUŽINE

Rejništvo je oblika družbenega varstva mladoletnikov, ki se izvaja z nego, vzgojo in oskrbovanjem v tuji družini. Center za socialno delo odda v rejniško družino otroke, ki iz najrazličnejših vzrokov ne morejo živeti pri svojih starših. O oddaji izda odločbo in nato z rejnikom sklene rejniško pogodbo, v kateri se razmejijo medsebojne pravice in dolžnosti. V njej se določi tudi rejnina, ki je sestavljena iz plačila materialnih stroškov za rejca in plačila za delo rejnika.

Pogoji za rejništvo so predpisani glede otroka in tudi glede rejnika. Rejništvo ureja Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, prav tako pa ga kot ukrep socialnega varstva ureja zakon o socialnem skrbstvu, ki določa, da je rejništvo v določenih pogojih za rejnika lahko tudi poklic.

V litijski občini imamo v zadnjih desetih letih v rejniških družinah od 24 do 28 otrok. Živijo v 18 rejniških družinah matične občine. Prav zato, ker smo uspeli razviti rejništvo v domačem okolju, smo v Centru za socialno delo večkrat organizirali srečanja rejnikov in rejencev, ki imajo poleg družabnega tudi izobraževalni namen.

Srečanje, ki smo ga organizirali v decembru lani, je pomenilo za nas nov izziv.

Hkrati je potekalo izobraževanje rejnikov in rejencev. Za rejnike smo pripravili predavanje na temo Različni otroci, ki ga je imela psihologinja Metoda Crnkovič. Otroci pa so bili gostje v Marični knjižnici v Litiji, kjer sta jim pesnik Jože Sevljak in Joža Konjar pripravila literarni program. V skupnem družabnem delu srečanja na Kegljšču v Litiji se nam je predstavila plesna skupina F. S spontanimi pevskimi nastopi pa so nas presenetili posamezni otroci iz rejniških družin.

V Centru za socialno delo Litija želimo

večjo pozornost posvetiti pridobivanju novih rejniških družin. Bodoče rejnike bi radi dobro spoznali in jih pripravili na rejništvo s pomočjo predhodnih informativnih ter izobraževalnih razgovorov. Z dobrim izborom in pripravo rejnikov na rejništvo želimo zvišati kvaliteto rejništva v naši občini.

Starši oziroma zakonci, ki želite postati rejniki, oglasite se na Centru za socialno delo Litija, Parmova 9, ali pokličite po telefonu na št. 881-217, kjer boste dobili dodatna obvestila o tem, kako postanete rejniki.

Danica Kolšek

Vsakoletno srečanje rejniških družin je za rejence in rejnike prijetno doživetje

VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE

LOGOPEDSKA SLUŽBA V LITJI

Logopedija je veda, ki se ukvarja s terapijo govornih napak. Človeku, ki ima govorno napako, pravimo logopat, strokovnjaku, ki jo odpravlja, pa logoped. Logopedija spada v področje medicinske, pedagoške, psihološke in socialne službe, pri kateri dosežemo najboljše rezultate le v sodelovanju vseh omenjenih strokovnjakov.

Ena glavnih nalog predšolskih ustanov in šol je, naučiti otroka pravilno govoriti, ker je govor osnova za njegov umski in nravstveni razvoj ter sredstvo za njegovo izobrazbo in vzgojo. Te naloge pa ne morejo izpolniti pri otrocih z govornimi napakami, ker učitelji in vzgojiteljice ne poznajo bistva govornih napak, in ustreznih terapevtskih postopkov, za katere je potrebno precej časa in individualnega dela, ki ga ni moč izvajati pri rednem pouku ali zaposlovanju.

Govorne napake so pri nas zelo razširjene in grene življenje mnogim odraslim in otrokom (predšolski otroci – 35 %, šolski – 18 %, odrasli – 4 %). Nepravilen govor škoduje otroku doma in v šoli, a obenem vpliva negativno na razvoj njegovih čustev. Otroci z govornimi napakami so nezaupljivi, sramežljivi. V šoli tak učenec nerad sprašuje ali se nerad javlja, da bi odgovarjal na učiteljeva vprašanja. Končno ovira vsaka govorna napaka človeka pri izbiri poklica in pri sodelovanju v javnem življenju.

Logopedijska služba v Litiji deluje že od leta 1973, sedež je na osnovni šoli Litija, vendar so v njeno obravnavo zajeti vsi govorno moteni otroci s področja občine Litija. Že tretje leto logoped sodeluje pri sistematskih pregledih 3-letnih otrok, predvsem preventivno s svetovanjem, saj vemo, da je prav zgodnja otroška doba najbolj pomembna za razvoj govora.

Vsako leto so meseca septembra pregledani vsi otroci v vzgojno-

varstveni organizaciji, stari nad 4 leta, po potrebi tudi mlajši. Prav tako so logopedsko pregledani vsi šolski novinci s področja občine Litija. Zaželeno je, da bi šel otrok v šolo z normalnim govorom, da se ne bi že na začetku šolanja srečal s težavami pri branju in pisanju.

Logoped pregleda vse te otroke na terenu, obravnavani pa so v logopedskem oddelku v OŠ Litija, pa tudi v šolah Gabrovka in Dole. Letno je obravnavanih okrog 160 otrok.

Najpogostejše govorne napake so motnje izreke (dyslalie) predvsem glasov L, R, F, V, K, G, SZC, ŠŽČ. Prav tako je vliko otrok z nerazvitim govorom, motnjami branja in pisanja. Vsako leto je nekaj primerov jecljanja.

Obravnave so individualne, v prisotnosti staršev. Prav sodelovanje s starši je zelo pomembno. Logoped sodeluje z učitelji, vzgojitelji, zdravniki in specialnimi pedagogi, predvsem v obliki svetovanja. Starše in vzgojitelje na roditeljskih sestankih seznanja z osnovami govorne vzgoje in napotki za pravilen govor.

Mogoče bo kdo mislil, da ni nujno, da otroke že v predšolski dobi kličemo na logopedске vaje. Res je, vendar to velja le za tiste otroke, ki bi tudi sicer z ustrežno vzgojo uredili svoje težave.

Vendar pa jih ostane še veliko, ki se svojih govornih napak ne morejo znebiti brez logopedskega postopka. Važno je predšolsko obdobje, ker je kasneje napačen govor že utrjen in zahteva veliko več truda s strani otroka in logopeda.

Zavedati se moramo, da je govor zelo pomemben v našem življenju, zato ga moramo negovati – zaradi sebe in zaradi drugih.

Irena Ivanušič, logopedinja

VRTEC – MOJ DRUGI DOM

V naših vrtcih otrokom zares ni dolgčas. V okviru VVO Litija kot celote, še posebej pa v posameznih enotah, načrtujemo najrazličnejše oblike in dejavnosti, ki najmlajšim nudijo možnost, da izživijo svojo notranjost, svoje počutje ter se aktivno vključijo v dejavnosti, do katerih čutijo večji interes oziroma sposobnost. Zelo učinkovite so oblike, ko otroci prehajajo od dejavnosti ene skupine k dejavnosti druge. S tem jim dajemo možnost, da širše spoznajo vrtec, otroke in tovarišice ter v naslednjem šolskem letu omilijo prilagoditvene težave. **DA BI SE OTROCI PA TUDI NJIHOVI STARŠI V VRTCU PRIJETNO POČUTILI** – je naš moto, naš cilj in naš uspeh. Verjamemo, da pri vseh ne uspemo, a z rednimi in prijateljskimi stiki vsaj lahko ugotovimo, kje je vzrok za nezadovoljstvo in na tej podlagi gradimo naše prihodnje delo.

Naše **DELO JE IGRA**, ki pa ima za malega človeka isti pomen in isto vrednost kot delo za odrasle. In kaj je tisto, ki vsebuje pri naših igrah še posebno vrednost? To so obiski ljudi, ki so pripravljene za otroke tudi z dejanji pokazati, da jim želijo najboljše.

V januarju in februarju je naše vrtce obiskal naš prijatelj, kipar Zlato Rudolf. S svojo strokovnostjo in notranjim človeškim bogastvom je pomagal otrokom, da so začutili, da so sposobni narediti tisto, česar še njihovi starši niso verjeli. Zares pri-

jetno si je bilo pri njihovem delu, ki pa še traja, ogledati razstavo izdelkov, oblikovanih z glino. Kakšna škoda je tak izdelek zavreči, ga pozabiti. A kako vredno bi ga bilo spraviti na zelo vidno mesto v domovih otrok, saj po letih odraščanja celo sam ne bi verjel, da je to njegovo delo.

»Umetnost ni le okras, je potreba kot človek človeku«, kot je pred časom napisal v Glasilu občanov naš prijatelj Zlato. Tudi iz njegovih misli se lahko učimo, zato mu prisrčna hvala za obisk. »Pa še pridi, striček kipar,« so rekli otroci, »le čas s teboj prehitro teče.«

Akademski kipar Zlato Rudolf je rad med otroki. Večkrat jih obišče v litijem vrtcu, je pa tudi reden gost na ŽIV-ŽAV-u, kjer najmlajši oblikujejo ob njegovi pomoči izdelke iz gline. (Foto: K. Šušteršič)

Pa nismo pripravili le razstave izdelkov z glino. Že po nekaj dneh smo se odločili v vrtcu Najdihojca za pravo mizarsko delavnico. Kot gosta in sodelavca v njej pa sta bila: naš stari prijatelj in mizar Janez Jurčič in striček Franci (naš hišnik in mizar). Oblikovali smo z lesom v mnogih, za to pripravljenih kotičkih. Najspretnjši so stričku Janezu pomagali izdelati ptičjo hišico, stričku Franciju pa na nove stole nalepiti zaščito iz filca, da ne bi poškodovali parketa. Kaj pa mladi mizarji? Po svojih zamislih so lepili, zbijali in sploh ustvarjali vse mogoče. Dolgo, prijetno in naporno je bilo naše

delo, pa je kar šlo, saj so v improvizirani kuhinji za dnevne obroke skrbeli za pijačo in kavico naše male gospodinje. Pa kako skrbna je bila postrežba, da si ob njej celo pozabil na kavico brez tekočine in sladkorja. Kaj naj rečem? Na vsa dogajanja bi lahko odgovorili otroci in starši. Ker pa sem tudi jaz del njih, lahko za trdno odgovorim – **BILO JE SUPER!**

A brez prejšnjega ogleda Mizarstva v Litiji in mizarske delavnice strička Janeza ter obiskov Francija in Janeza ne bi bilo tako super. Hvala vam! Čeprav vas nismo nagradili z denarjem, pa vseeno čutim, da ste se zadovoljni vračali iz vrtca domov. Tisti dan ste dobili veliko novih prijateljev, ki se vas bodo vedno radi spominjali in ob srečanjih z vami vedno dejali: »Tale striček je bil pa pri nas v vrtcu, igral se je z nami.«

Vidite, in to je tisto, kar vedno tako radi povemo: **»DEJANJA SO POMEMBNA IN NE BESEDE!«**

KAJ PA PUST? Veliko pripravljamo za ta nori dan. Letos smo se odločili za različne dejavnosti. V vrtcu Najdihojca bomo imeli svojo maškarado. Nanjo smo povabili starše in otroke. Kdo ve, ali jih bomo prepoznali?

Počakajmo še malo in vse vam bomo sporočili v naslednji številki Občana. Do takrat pa se lepo imejte in tudi sami se trudite, da boste imeli veliko prijateljev.

Olga Sinreih

Zrak naš vsakdanji

O zraku smo v Glasilu občanov pred leti že pisali, zato nekaterih stvari ne bomo ponavljali. Pa tudi dnevno časopisje in razne druge publikacije ter radio in televizija so med tem časom že dosti poročali o tej problematiki. V Sloveniji imamo Zakon o varstvu zraka, ki je bil sprejet že leta 1975. Po tem zakonu je Slovenija razdeljena na štiri območja glede na onesnaženost zraka, in sicer:

– prva območja, na katerih je zrak onesnažen do ene petine dovoljene meje,

– druga območja, na katerih je zrak onesnažen pod dovoljeno mejo,

– tretja območja, na katerih je zrak onesnažen nad dovoljeno, vendar pod kritično mejo,

– četrta območja, na katerih je zrak onesnažen nad kritično mejo.

Litija je uvrščena v tretje območje, saj so takšno kakovost zraka pokazali izračuni in meritve. Vzroki za onesnažen zrak so znani. To so: industrijska energetika (kotlovnice pri industriji), skupne kotlovnice za ogrevanje, drobna kurišča, promet (izpušni plini) in emisije od drugod, zlasti iz velikih termoelektrarn Tr-

bovlje, Ljubljana, ki zastrupljajo zrak predvsem v višjih legah. Verjetno je podobna situacija tudi v sosednjih krajih (Šmartno, Kresnice, Sava, Javnica itd.), saj imajo podobno geografsko lego, vendar pa zaradi manjšega števila kurišč in redkejšega prometa manj slab zrak.

Izboljšanje kakovosti zraka ni preprosto, saj je bil pri nas celoten sistem oziroma način življenja in gospodarjenja pravzaprav tak, da se na okolje – torej tudi zrak – ni kaj dosti gledalo. Zato je večdesetletno navado in stanje, kakršno je, nemogoče v kratkem času popraviti.

Tehnološke možnosti za izboljšanje zraka vsekakor so. Manjka nam predvsem denarja, delno pa tudi znanja in drugačnih navad. Trajna in najboljša rešitev je v plinifikaciji. V občinskem dolgoročnem planu je napeljava plina do Litije in Šmartna sicer postavljena, vendar je uresničitev te naloge glede na naše obubožno gospodarstvo časovno povsem nedoločljiva.

Med najbolj škodljivimi primesmi v zraku so: žveplov dioksid (SO_2), ogljikov monoksid (CO), dušikovi oksidi (NO_x), prah, dim, svinec...

Žveplov dioksid (SO_2) nastaja v zraku predvsem pri uporabi kuriv z

PRAVILNO KURJENJE

Tudi s pravilnim kurjenjem je možno zmanjšati količino strupenih snovi v zraku. V glavnem uporabljamo naslednje načine kurjenja:

1. Pregorevanje od spodaj navzgor na ravni rešetki
2. Odgorevanje od strani (bočno ali prednje)
3. Odgorevanje od zgoraj navzdol

O pregorevanju govorimo takrat, kadar gorivo pregoreva od spodaj navzgor in se dimni plini odvajajo zgoraj. Pri tem načinu nalaganja oz. procesu kurjenja je izkoristek majhen in hitrost zgorevanja velika, sprošča pa se veliko strupenega CO .

Boljši način in tudi pravilen je s stranskim odgorevanjem. Pri tem je treba žerjavico pogrebsti proti zadnjemu ali stranskemu delu rešetke in premog nalagati tako, da zgoreva s strani. Tudi spodnje odgorevanje je pravilno, če so seveda peči zgrajene na tak način kurjenja.

Odgorevanje od zgoraj pride v poštev pri začetnem kurjenju. Na premog, ki je naložen na rešetko, damo suha drva in papir. Ko to prižgemo, gorivo odgoreva od zgoraj navzdol. Tudi ta način kurjenja je pravilen in ga po izgorevanju začetne količine goriva nadaljujemo s stranskim odgorevanjem.

veliko vsebino žvepla. To so v glavnem slabi premogi (predvsem rjavi in lignit), ki pa jih, žal, pri nas največ uporabljamo. Tudi druga fosilna goriva (kurilno olje, mazut) imajo veliko žvepla.

Ogljikov monoksid nastaja predvsem zaradi nepravilnega kurjenja in neustreznih kurilnih naprav.

Tudi prah, dim, saje v zraku so strupeni. Največji povzročitelji prahu, dima in saj v zraku so: termoelektrarne, kurišča, promet, cementarne, apnenice, hidrarne, asfaltne baze, kamnolomi, opekarne, obrati za proizvodnjo in predelavo kovin in litine, livarne, obrati za brušenje, peskanje, razrez lesa, proizvodnja pohištva, iverk, promet... (mnoge od teh dejavnosti so prisotne tudi okrog nas) in zaradi slabih čistilnih

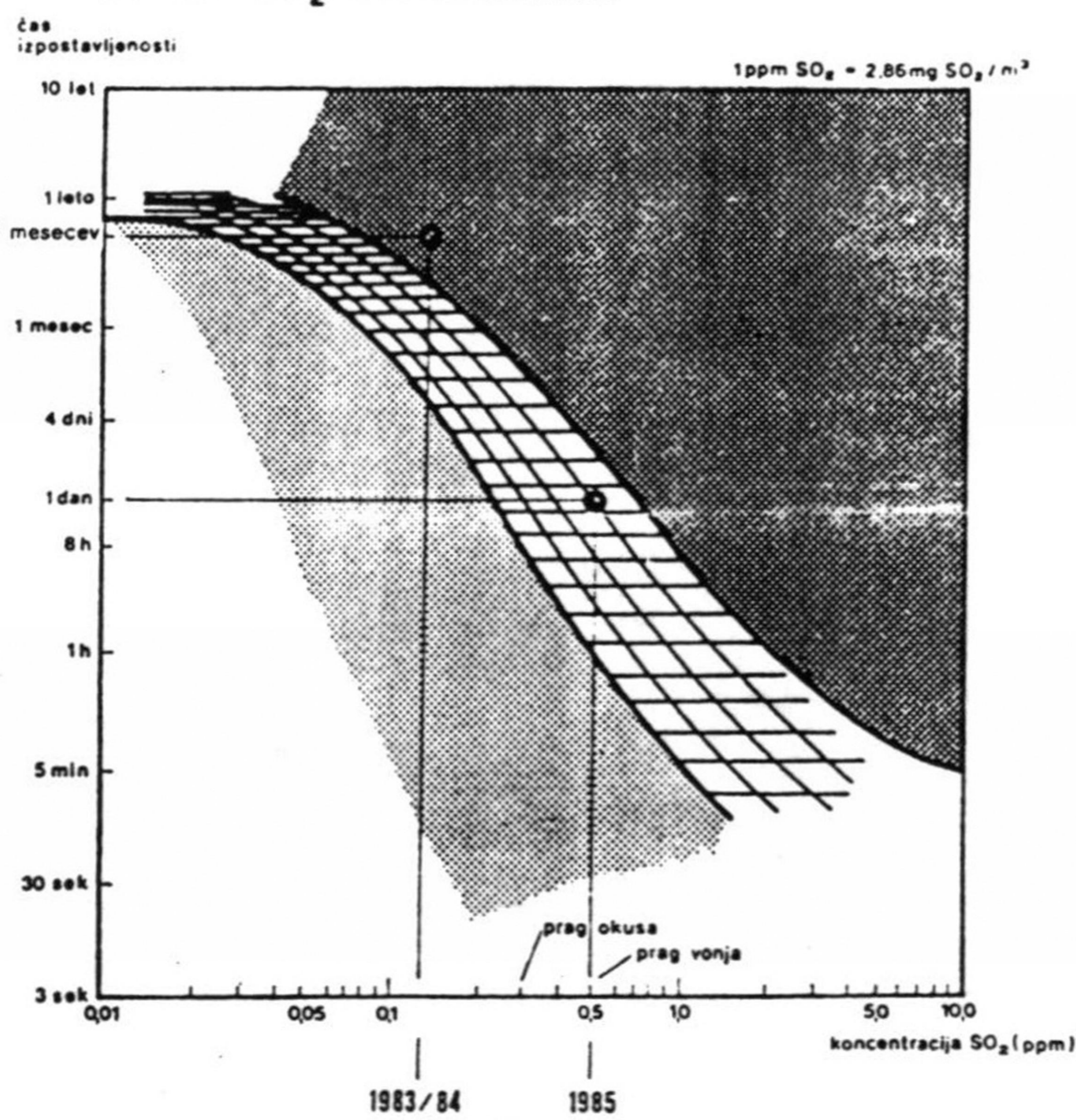
naprav ali pa sploh brez njih, povzročajo ljudem težave.

Svinec nastaja predvsem kot posledica vse bolj gostega prometa in prepočasnega prehajanja na uporabo neosvinčenega bencina. V zraku pa je še mnogo drugih škodljivih snovi, ki slabo vplivajo na vse žive organizme, pa tudi na nežive, saj strupene snovi v zraku načenjajo tudi fasade zgradb, konstrukcije mostov in drugih objektov, balkonske ograje, okovja, spomenike...

Zlasti obsežen vpliv slabega zraka se kaže na gozdovih. Polovica slovenskih gozdov je že prizadeta, v nekaterih območjih (občina Mozirje, Velenje) pa še celo mnogo več. Sicer pa bomo o gozdovih pisali v eni naslednjih številok.

Martin Brilej

VPLIV SO_2 NA ZDRAVJE

TRBOVLJE

sum na škodljive vplive na zdravje
pojavi škodljivega (močnejšega) vpliva na zdravje
pojavi smrtnih primerov nad pričakovanimi

VIR: Publikacija WHO, št. 1/1976
PODATKI: Republiška služba za varstvo zraka, 1986

V Sloveniji živi tretjina prebivalstva v zraku, ki povzroča bolezni in povečuje umrljivost. Na zgornji skici je tudi podatek za Trbovlje v kurilnih sezonah 1983/84 in 1985, ki kaže na alarmantno stanje. Navsezadnje pa so Trbovlje čisto blizu nas...

USTANOVLJENA JE SEKCIJA ZA VARSTVO OKOLJA IN KRAJINE PRI SKZ-LS LITIJA

O ekologiji samo veliko besed, a malo dejanj

To je bila skupna misel udeležencev delovnega sestanka o okolju in ohranjanju kulturne krajine, ki jo je pripravila Slovenska kmečka zveza – Ljudska stranka, Podružnica Litija. Vsi zbrani smo ugotovili, da so se stvari v naši zavesti do varstva okolja premaknile le na papirju, dejansko pa skoraj nič. Organizacije, ki so odgovorne za varstvo okolja, se problemov lotevajo le na obrobju. Zato smo se odločili, da znotraj naše stranke ustanovimo sekcijo za varstvo okolja in krajine, da bomo s strokovnimi pobudami konkretno prispevali k sanaciji okolja in varstvu kulturne krajine še posebno kar zadeva kmetijstvo in vas.

Za začetek obveščamo občane, da lahko v trgovinah in na sedežu naše stranke na Valvazorjevem trgu 3 v Litiji vsako sredo med uradnimi urami dobite ekološke vrečke in svinčnike z znakom naše stranke.

Sekcija za varstvo okolja in krajine pri SKZ-LS Podružnice Litija

Jurij Humar, čudodelnik s Primskovega

Ko sem pred kratkim prelistal drugo številko lista »Slovenske brazde« in ponovno novembrsko številko »Glasila občanov«, kjer sta bila objavljena članka B. Žužka o Juriju Humarju – župniku in čudodelniku s Primskovega, sem prijel za pero, da še sam na kratko povem nekaj o njem in stvareh, s katerimi se je ukvarjal.

Vzrok, da danes vse bolj iščemo izgubljeno duhovnost in vedno bolj odkrivamo bioenergijo, telepatijo, »nove« duhovnosti in razne vzhodnjaške okultne filozofije in metode duhovnega razvoja, je v nemoči in slepi ulici modernega načina življenja, predvsem skrajne zmaterializiranosti sveta, ki človeka ne more zadovoljiti, oziroma mu učinkovito izpolniti življenja, ga ozdraviti in osrečiti. Prihaja tudi nekak »konec časov« ali končna, sintetična doba, doba, ki zliva v celoto izkušnje vseh preteklih dob človeštva v novo, popolnejše razumevanje življenja, kar trdijo »razsvetljeni« posamezniki in razne mistične šole. Zato ni čudno, da vedno bolj odkrivamo že pozabljene tovrstne ljudi in njihove sodobnike, ki jih je vedno več in ki delujejo med nami.

Jurij Humar je bil verjetno največji med temi ljudmi na Slovenskem in kot kaže, popoln samohodec, brez pravega vzornika ali

učitelja, ali pa je té že zgodaj prekosil. To lahko razberemo v njegovih pismih nečakinja Filomeni, ko pravi, da ne ve, od kje njemu ta sposobnost. Če bi bil kakorkoli povezan s kako organizirano skupino katerekoli okultne smeri, bi si svoje sposobnosti znal razložiti, saj ima vsaka šola svojo filozofijo, na kateri sloni.

Kot izgleda, ga razni zakaji niso tako begali, da bi se jim posvetil ali zanje ni imel dovolj časa ali pa mu je bil dovolj uradni krščanski nauk, zaradi katerega je bil tudi duhovnik. Tako tudi v svojih pismih o svoji veri govori le posredno in le kolikor je nujno, da razloži tisto, zaradi česar je pisal. Vsekakor je bil skrajno racionalen in se za nepraktične stvari ni dosti menil. Če bi si resno hotel razložiti, od kje mu taka moč, bi si to lahko, saj je svoje sposobnosti duha in vdanost v življenje prignal tako daleč, da bi zanesljivo našel pot do tovrstnih odgovorov. Dokazi njegovih sposobnosti so njegov način in rezultati dela, ki so po učinkih vsaj dosegali njegove najboljše sodobnike, medtem ko je v teoretičnih razlagah (kar jih je sploh razkril) ostal nasproti nekaterim pravi osnovnošolec. Vsekakor je bil dovolj moder, da o svojih simbolnih videnjih in globinskih slikah, ki jih je iz njihove govorice težko prevesti in jih razložiti, ni govoril, saj so mu že tako očitali, da je v zvezi s hudičem, pa čeprav je bil duhovnik. Če bi živel danes, bi si o tem morda upal spregovoriti vsaj tistim, ki se za to resno zanimajo.

Za podkrepitev gornjih ugotovitev bom navedel stopnje njegovih ključnih lastnosti,

ki jih je imel ali postopoma hote izboljšal do tiste mere, ki so mu omogočale tako učinkovito delovanje. Najpomembnejša med njimi je bil visok delež duhovnosti nasproti telesnosti (82 /81/ proti 18 /19/), dalje odprtost ali duhovna širina nasproti zaprtosti (93 : 7), dalje prepuščanje nasproti lastnosti oziroma egoizmu (Pri dvajsetih letih je imel 52 proti 48, pred smrtjo pa celo 82 proti 18 v korist prepuščenosti!) in inteligenčni kvocient 82 (83). Nikakršno naključje ni, da je župnikoval na Primskovem, saj je to z bioenergetskega stališča gledano, ob Zasavski Sveti gori najboljši kraj v občini. Po moji oceni ali »meritvi« ima neposredna okolica cerkve in župnišča na Primskovem 15 (17000) enot po Bovisu, povprečje litijske občine pa le 7 (8000). (Številke v oklepajih sem dobil okrog tri mesece po prvem gledanju.)

Ne vem, kaj sta o Humarju povedala g. Žerjav in g. Oblak; slednji je obljubil, da bo okolico cerkve na Primskovem tudi bioenergetsko izmeril. Predvsem me zanima, koliko se bodo najini podatki ujemali, ker pri natančnosti v teh dejavnostih igrajo pomembno vlogo čas, čustva in umirjenost, predvsem pa dosežena stopnja duhovnega razvoja. Humar je imel okrog 97-odstotno točnost, torej točnost oziroma centriranost apostolov, največjih svetnikov in vrhunskih jogijev ter drugih velikanov duhovnega razvoja, zato pa tudi 48 odstotkov sreče oziroma miru. Več pa na tem svetu skoraj ni mogoče doseči.

Janez Firm

Astronom nas je navdušil

(pb) V sredo, 23. januarja, je gostoval na šmarni šoli astronom, gospod Aleš Dolžan.

Pred mesecem dni smo slučajno zvedeli, da imamo v Litiji človeka, ki dobro pozna vesolje, kajti na tem področju dela že od otroških let. Povabili smo ga, odzval se je, in tako smo v sredo zvečer spoznali najnovejša odkritja iz našega osončja. Gledali smo diapozitive, ki so jih posnele zadnje ameriške sonde, ko so potovale okrog bližnjih in daljnih sosedov Zemlje.

Najbolj pa smo bili navdušeni nad njegovim teleskopom, ki ga ima doma na vrtu in je delo njegovih rok ter znanja. Skozenj smo pogledali na Luno, ki je bila čudovita. Opazovali smo še nekatere planete in zvezde. Zeblo nas je, pa nič zato...

V tako kratkem času smo dobili obilo izkušenj in želimo si čim več takih in podobnih šolskih ur.

Ko so se začele enotedenske zimske počitnice, smo s strahom pričakovali, da že tretjo zimo zapored ne bo snega. Toda sredi tedna nas je, na veliko veselje zlasti otrok, presenetil sneg, ki je le prinesel šolarjem nekaj počitniškega veselja. (Foto: K. Šušteršič)

IZ LJUDSKEGA IZROČILA

Kako so v preteklosti ljudje preživljali čas od pusta do velike noči?

Ko je bil čas pustnih norčij, mimo, so morali ljudje krepko pljuniti v roke, da so nadoknabili zamujen čas. Vendar pa se je še vedno našel čas za zabavo in sprostitvev.

Če je pust zapustil še kaj snega, so ga najbolj izkoristili otroci, saj so bile vaške ceste polne sankočev in drsalcev. Otroci so se sankali podnevi, zvečer po opravljenem delu pa so se njihovega načina zabave poslužili tudi odrasli. Med seboj so malo poklepetali pa tudi žeje niso trpeli. Najbolj sankoško prometna pot je bila od farovža do Knafliča, sedanja IU.V. Otroci pa so imeli tudi srečo, saj jih Glažarjeva mama ni nikoli preganjala, čeprav je imela na drugi strani poti hlev z živino.

Smučanje je bilo v tem času še v povojih. Smučiči so se pojavile okrog leta 1930, velik ljubitelj in zagovornik tega športa pa je bil učitelj Vidic, ki je prirejal tudi šolska tekmovanja. Ni treba posebej poudariti, da so bile smučiči izdelane doma. Narejene so bile iz jesenovega lesa in ukrivljene pod paro – take so se zelo rade hitro zopet zravnale – drugi pa so jih izžagali kar iz krivega lesa. Nemalo pa je bilo smučarjev na deščicah starih sodov. Zaponke pa so bile bodisi kovinske ali pa kar usnjene.

Ob nedeljah sta imela veliko dela Robavs in Groznik, po domače Petelinšek, saj sta z vprežnimi sanmi vozila ljudi na Bogenšperk, od koder so se le-ti z lastnimi sanmi spustili do gostilne Španček, kjer jih je pogrelo kuhano vino. Ob vrnitvi pa so se s sanmi spustili proti Šmartnemu.

Čeprav so bila polja zasnežena, pa ljudje niso bili zapečkarji, ampak so popravljali orodje ter vse potrebno za prihajajočo pomlad. Ko je končno sneg skopnel, se je počasi pričelo obrezovanje trte, setev solate in drugih vrtnin. Treba je bilo očistiti in obrezati sadno drevje, preden je začelo brsteti. V sredini februarja so pričeli tudi z deli v gozdu, saj takrat gozd počiva, pa tudi »...svet' Valentin da ključ od korenin.« Primerna drevesa so posekali in jih po zamrznjenih poteh spravili iz gozda (ker so bila tla trda, ni bilo povzročene veliko škode na gozdnih poteh). Gozdove so si tudi

očistili, prav tako pa tudi robove travnikov in s tem preprečili prekomerno razraščanje gozda. Iz nabranih vejic so si naredili butarice, ki so služile za kurjavo za naslednjo zimo. Nekateri pa so les tudi prodali, če so bili v denarni zagati.

Predpomladnski čas je bil tudi čas semnje, kjer so ljudje lahko kupovali orodje, obleko in ostale stvari. Vsi semnji pa so bili hkrati tudi živinski. Pa si jih kar oglejmo po vrstnem redu.

Prvi semenj je bil na ponedeljek po sv. Treh kraljih (takrat je bil običajno še sneg), drugi pa na torek po sv. Valentinu, tako da sta se včasih pustni torek in semenj celo pokrivala. Velik semenj pa je bil v Litiji po sredpostni nedelji.

Vsi ti semnji so bili več ali

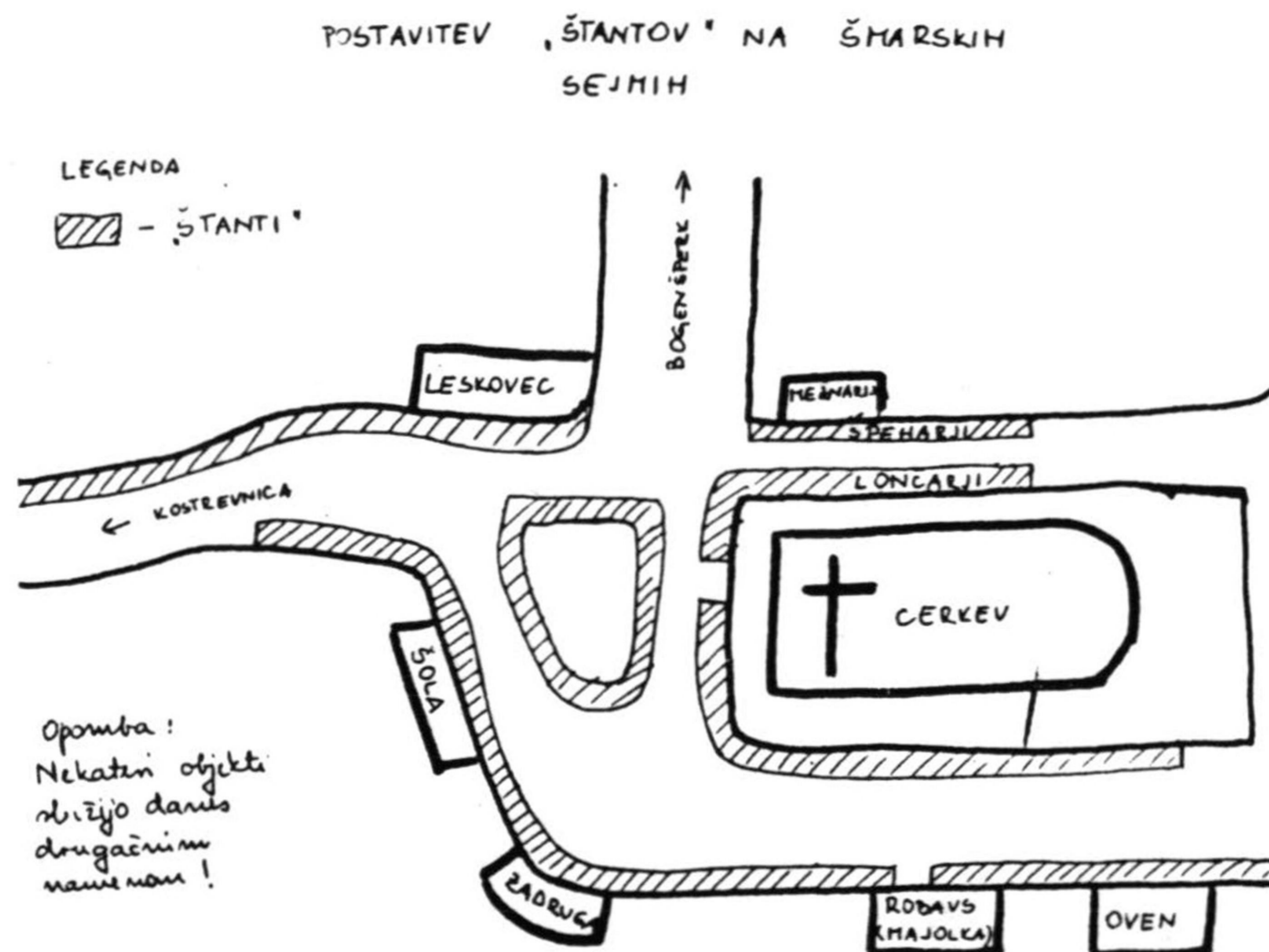
manj enaki. Trgovci so prodajali blago na metre, čevlje, kovinska orodja, stroje (okopavnike, škropilnice, pluge), klobuke, meso in špeh (trgovci so bili špeharji), razne sladkarije, dežnike (njihova prodaja pa je bila odvisna od vremena: če je bilo leto lepo, je bil dobiček kaj klavrn) in lonce. Lončarji so svoje »štante« (stojnice) postavili za cerkev, da jim mimoidoča živina ni česa razbila. Če pa se je to vendarle zgodilo, so morali škodo poravnati lastniki živine. Semnarji (trgovci), ki so prihajali iz bližnje in daljne okolice, so morali imeti za prosajo tudi dovolilnice, ki jih je izdal SREZ. Prihajali so iz Ljubljane, Domžal (slamnikarji in klobučarji), Zagorja, Radeč, Grosuplja, Višnje gore, Trebnjega,

Novega mesta, Mirne in Dolskega (špeharji). »Štanti« so bili postavljeni od Martinove hiše (danes Izlakar) proti cerkvi, naprej do gostilne Maček in do Groznika vulgo Petelinška (postavitev prikazuje priložena skica). Štanti so bili pred Robavsom (gostilna Majlka) in cerkvijo nekoliko razmaknjeni, da je bila prosta pot v gostilno in k maši ob 8. uri. Celoten semenjski živžav se je začel 8. ali pol deveti uri in je trajal nekako do 13 ali 14. ure, odvisno od vremena in kupcev.

Živinski semenj je bil premaknjen v Cerkovnik (Novo naselje v Šmartnem), in sicer od hiše D. Kepe do Povšetove vulgo Škratove hiše ter do potočka, ki priteče iz Cerkovnika. Ta zemlja je bila občinska, prostor pa namenjen prav semnju. Vendar pa je občina vseeno zahtevala plačilo od semnarjev, denar pa so si razdelili delničarji te zemlje (bivši lastniki). Živino so tehtali nasproti Robavs, tam so tudi izdajali lističe z zapisano težo, ki je bila osnova za prodajo. Kot posebna pomoč pa so bili pri roki tudi mešetarji, izsiljevalci prodaje in kupovanja s čimer so seveda tudi dobro služili.

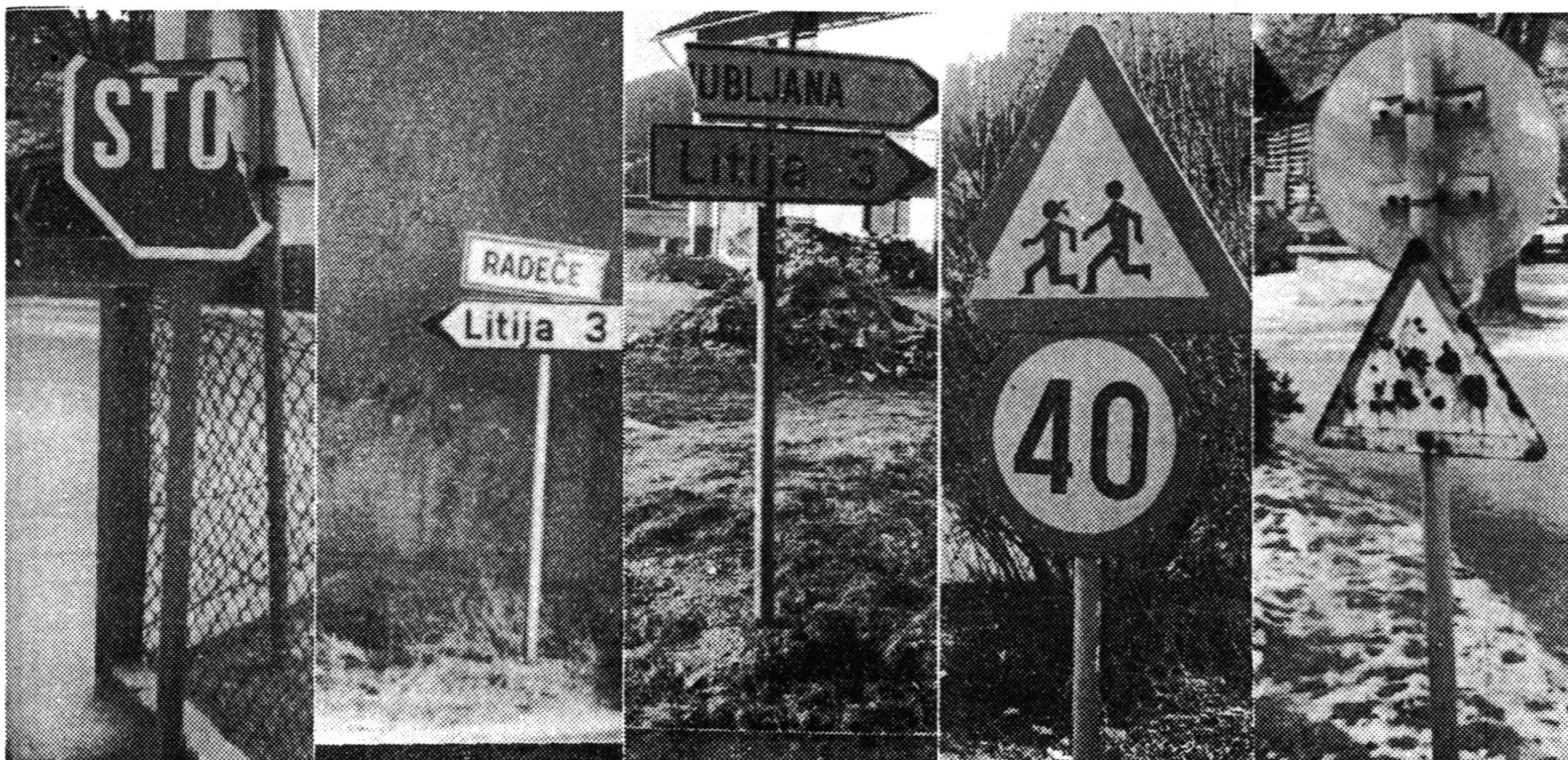
Na tak način so ljudem minevali dnevi, pustno rajanje je že skoraj utonilo: približeval se je namreč nov velik praznik – velika noč. O tem pa v prihodnji številki.

Informator: Martin Mah, Šmartno
Zapisała: Karmen Požek

Ob letošnjem pustu, ki se je datumsko »prekrival« s slovenskim kulturnim praznikom, se je zvrstilo v naši občini toliko zabavnih prireditev, kot že dolgo ne. Zelo prijetno vzdušje je bilo na pustno soboto popoldne v litijski dvorani na Stavbah, kjer je Zavod za izobraževanje in kulturo Litija organiziral otroški ŽIV ŽAV. Ker je poskrbel za pester šaljiv program in bogato ponudbo na stojnicah, je privabil v dvorano veliko otrok – pustnih šem; z njimi so se zabavali tudi odrasli. (Besedilo: B. Ž., foto: K. Šušteršič)

ZAKAJ TAKO?

Komu so napoti znaki ob cesti, ki nas usmerjajo, da nam je pot bolj varna in da ne zaidemo na križpotjih?

So to otroci, ki so prepuščeni cesti in izražajo svojo »ustvarjalnost« na raznotere načine, npr. s preoblikovanjem prometnega znaka; so to nemirni mladostniki, ki sproščajo svojo odvečno energijo in preizkušajo mladostne moči kar ob cesti;

ali pa zagrenjeni, nezadovoljni in na ves svet jezni mimoidoči...?

Se zavedajo svojega početja? Morda se ga bodo šele takrat, ko se

bo njim ali njihovim svojcem pripetila kakšna nesreča in bodo iskali bližnjo govorilnico, da bi poklicali pomoč, pa bodo obupani ugotovili, da to ni mogoče, saj si je nek nepridiprav izposodil slušalko, razbil številčnico in še raztrgal telefonski imenik.

Pa da ne bi koga takšna neodgovorna objestnost stala življenja! To bi bila previsoka cena.

Vse nas pa prav gotovo stane veliko denarja in še slabe volje, ko se vedno znova srečujemo s poškodovanimi prometnimi znaki in onesposobljenimi telefonskimi govorilnicami.

V.D.

Strošek za nemarnost

Komunalno stanovanjsko podjetje Litija je prejšnji mesec očistilo dve veliki divji odlagališči odpadkov.

Med Zg. Logom in Sp. Hotičem je bilo tik nad magistralno cesto veliko divje odlagališče vseh vrst odpadkov, ki je bilo tudi »lepo vidno« s ceste. Prinašalci odpadkov niso znani.

Komunalno stanovanjsko podjetje je teren očistilo, sedaj pa skupno z občino načrtujejo, da bodo Zg. Log vključili v organizirano zbiranje in odvoz odpadkov, bodisi z manjšimi zabojniki ali pa z večjim – 7 m³ velikim kontejnerjem.

Tudi odlagališče na koncu Grbinske ceste ob cesti v Šmartno so očistili delavci Komunalno stanovanjskega podjetja. Odpadkov je bilo po brežini pod cesto kar precej, kljub temu, da je tam poseben kontejner za odpadke.

Očiščenje obeh divjih odlagališč je stalo 30.000 din. Če bi ljudje odlagali odpadke v posebne kontejnerje ali na odlagališče na Širjavo v Ponovičah, bi ta denar lahko uporabili za kaj drugega.

Sicer pa v občini tečejo priprave na pričetek izvajanja celotnega koncepta ravnanja z odpadki, vključno s sortiranjem, odvažanjem in odlaganjem, ki bo vključeval celotno občino oz. prebivalstvo.

Martin Brilej

Trgovina ARIANA
Graška Dobrava
C. Zasavskega bataljona 25
Litija

PONUDBA MESECA UVOŽENO METRSKO BLAGO

- Pliš – ENOBARVNI IN VZORČASTI
- STRETCH
- JERSEY
- VISKOZA V MODNIH BARVAH
- BLAGO IZ MEŠANICE VOLNE IN BOMBAŽA
- PODLOGE IN OSTALE VRSTE BLAGA

Pričakujemo vas vsak delavnik od 9. do 12.30 in od 16. do 19.30

V soboto od 9. do 13. ure.

Pridite in se prepričajte!

ZAHVALA

Ob boleči izgubi mame,
stare mame, tete in sestre

ALOJZIJE IHANC

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem za pomoč, podarjeno cvetje, sveče in darovanje za maše. Lepa hvala gospodu župniku za pogrebni obred in tolažilne besede. Hvala vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti.

Hčerki Mici in Lojzka z družino v imenu vseh sorodnikov

ZAHVALA

Ob izgubi dragega očeta

FRANCA PLANINŠKA

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem za darovano cvetje ter ustno in pisno izrečeno sožalje. Hvala vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Posebna hvala gospodu dekanu Masniku, patru Lampretu, litijskim čebelarjem za poslovljni govor, GD Zavrstnik ter upokojencem iz Litije.

Še enkrat vsem ISKRENA HVALA!

Vsi njegovi

ZAHVALA

Ob boleči izgubi mame,
stare mame in prababice

MARIJE JAKOŠ

iz Kresniškega vrha

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste nam v težkem trenutku pomagali, darovali cvetje, izrazili sožalje in jo številno pospremili na njeni zadnji poti.

Zahvaljujemo se gospodu župniku za lepo opravljen obred, govorniku Stanetu Pepelnaku in pevcem za zapete žalostinke.

Žalujoči: otroci z družinami in ostali sorodniki

*Zapustil si praznino
in hudo bolečino,
s spomini na dela tvojih rok,
živel boš z nami vsepovsod.*

ZAHVALA

ob boleči in mnogo prerani izgubi
dobrega moža in skrbnega očeta, brata
in strica

LOJZETA ULČARJA

iz Šmartna pri Litiji

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sodelavcem, prijateljem in vsem, ki ste bili v težkem trenutku z nami, izrekli sožalje, darovali cvetje – sveče ali kakorkoli pomagali in ga tako številno pospremili na njegovi zadnji poti.

Posebna zahvala velja vsem sosedom in ostalim iz naselja za neizmerno pomoč. Dokazali ste, da med dobrimi sosedi v nesreči nikoli nisi sam.

Iskrena hvala Lesni industriji za pomoč in organizacijo pogreba, g. Dacarju in g. Bohu za poslovljne besede ter vodstvu USNJARNE za razumevanje v času njegove težke bolezni.

Zahvaljujemo se moškemu pevskeemu zboru, cerkvenim pevcem ter ZVONU za zapete žalostinke in g. župniku za lepo opravljen obred.

Hvala tudi zdravstvenim delavcem, predvsem dr. Jutrškovi za lajšanje trpljenja.

Vsem še enkrat hvala!

Žalujoči: žena Ančka, hči Anuška, sin Igor in ostalo sorodstvo

*Ne mine ura, dan in noč,
da ti med nami ne bi bil navzoč.
Kako boli, ko tebe, dragi sinko,
več v našem domu ni!*

V SPOMIN

mojemu ljubemu sinku

VILIJU CERARJU

iz Litije

17. februarja je minilo leto žalosti, bolečine in praznine, ko te je težka bolezen iztrgala iz naše sredine.

Dragi sinko, v naših srcih in mislih ti vedno boš živel.

Hvala vsem, ki se ga spominjate, prižgete svečko ter postojite ob njegovem tako preranem grobu.

Njegova mamica v imenu sorodstva

*Poišči si kraj, kjer boš umrl,
kjer srečo si v kali zatrl,
želim si poslednji pozdrav
z litijskih dobav.*

V SPOMIN

24. februarja mineva osemnajsto leto,
odkar je v 19. letu tragično preminil

MARJAN SAVŠEK CZB 5, Litija

Starša Frida in Mato ter sestra Matejka, poročena Uršič, z družino

ZAHVALA

Ob izgubi naše drage žene,
mame in stare mame

MARTE BUČAR

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, sosedom in znancem za darovano cvetje in spremstvo na njeni zadnji poti.

Žalujoči: mož Mirko, hčerka Karmen, zet Tine in vnuček Gregi

ZAHVALA

V žalostnih dneh, ko nas je zapustil

MATIJA LUPŠE iz Litije

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sostanovalcem in sodelavcem Predilnice Litija, Železniškega gospodarstva Ljubljana – enota Litija in Iskre Vege za pomoč ob smrti dragega moža in očeta. Hvala Liberalno demokratični stranki, Listu d.o.o., CIDM-u iz Litije, KS Levi breg ter Zdenki Konjar za ustno in pisno izraženo sožalje ter darovano cvetje. Zahvaljujemo se govornikom, tov. Jesenšku in tov. Golouhu, za poslovilne besede, pevcem z Vač in rogistom za zapete ter zaigrane žalostinke.

Hvaležni smo dr. Kurentovi iz ZD v Litiji, osebju Univerzitetnega kliničnega centra v Ljubljani in bolnišnici v Murski Soboti za njihov zadnji trud. Še posebna zahvala tov. Anici Mali iz ZZB NOV Litija za organizacijo pogreba in tolažbo v najtežjih trenutkih.

Hvala vsem, ki ste ga imeli radi!

Vsi njegovi

*Ne jočite, dragi moji,
za menoj,
le rože prinesite
na grob moj,
v spomin na srečne dni,
ki so bili – a jih več ni.*

V SPOMIN

našemu dragemu

FRANCIJU ŠINKOVCU

Mineva leto dni, polno žalosti za teboj.
V naših srcih boš ostal večno z nami.

Vsi tvoji

*Ljubil si zemljo,
ljubil si dom,
zdaj pa brez tebe
je prazen dom.*

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega moža,
očeta, brata, svaka in dedka

LUDVIKA PRNAVERJA

iz Zavrha 5,
Dole pri Litiji

se prisrčno zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, prijateljem in znanecem ter vsem, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani, nam izrazili sožalje, darovali cvetje in sveče, se poslovili od njega na domu in ga pospremili na njegovi zadnji poti. Zahvaljujemo se Krajevni skupnosti Dole, VVO Litija – enota Ciciban in Predilnici Litija. Posebna hvala gospodu župniku za lepo opravljen obred ter govorniku Mirku Vrtačniku za poslovilne besede ob odprtem grobu.

Vsem še enkrat iskrena hvala.

Žalujoči: vsi njegovi

Plačilo najemnine za grobove

Pogrebni odbor pri KS Gabrovka je na osnovi izdelanega načrta (katastra) pokopališča v Gabrovki pripravil seznam koristnikov grobov. Tako je vse grobove oštevilčil in opredelil njihove koristnike oziroma najemnike. Po odloku o pokopališkem redu občine Litija je določil za grobove tudi najemnino.

Kdor ni več zainteresiran za najem določenega groba, naj to sporoči na KS, ker bomo tak grob prekopali. Enako pa bomo ravnali tudi v primerih, če koristniki ne bodo v določenem roku poravnali najemnine. Prosimo vas, da vse nejasnosti v zvezi z najemnino za posamezne grobove sporočite na KS Gabrovka oziroma se osebno oglasite v prihodnjem mesecu, in sicer v sredo, 13. in 20. marca 1991, od 15. do 17. ure, v pisarni krajevne skupnosti. To obvestilo velja le za tiste kraje, ki še niste poravnali najemnine za leto 1990.

Ivan Sotlar, predsednik
pogrebne odbora pri KS Gabrovka

Preberite in povejte prizadetim Obvestilo bralcem

Vse bralce obveščamo, da Glasilo občanov pošiljamo na naslove vseh gospodinjstev v občini. Občane, ki stanujejo na istem naslovu in imajo svoja gospodinjstva in bi radi prejemali GO, pozivamo, naj se osebno oglasijo na matičnem uradu v Litiji in prijavijo svoje gospodinjstvo. Prav tako opozarjamo občane, da so po zakonu v osmih dneh dolžni javiti matičnemu uradu vsako spremembo bivališča. Le tako vam bomo lahko pošiljali GO na vaš pravi naslov.

Prelest, Ljubljana

ROJSTVA, POROKE, SMRTI

V januarju 1991 se je v litijski občini rodilo 16 otrok: 9 dečkov in 7 deklic.

Na gradu Bogenšperku so se poročili 4 pari, med njimi:
Boris Selko, elektrotehnik iz Duplice in Alenka Skoporc, PTT prometnik iz Kamnika.

Umrli v januarju:

Apolonija Lajavec, 83 let, iz Ribč; Frančiška Jug, 87 let, iz Litije; Ciril Kralj, 48 let, iz Kresnic; Martin Mrzel, 37 let, iz Polšnika; Štefanija Lamovšek, 68 let, iz Ponovič; Katarina Premk, 73 let, iz Litije; Hilda Godec, 85 let, iz Kresnic; Frančišek Tomc, 86 let, z Velike Preske; Ludvik Prnaver, 65 let, iz Zavrha; Frančišek Mak, 66 let, iz Zagozda; Boris Paradiž, 27 let, iz Šmartna pri Litiji; Matija Lupše, 61 let, iz Litije; Marta Bučar, 65 let, iz Litije; Franc Komat, 71 let, iz Tiha-voja.

Jelka Bric

S KOLESOM OD OBALE DO OBALE

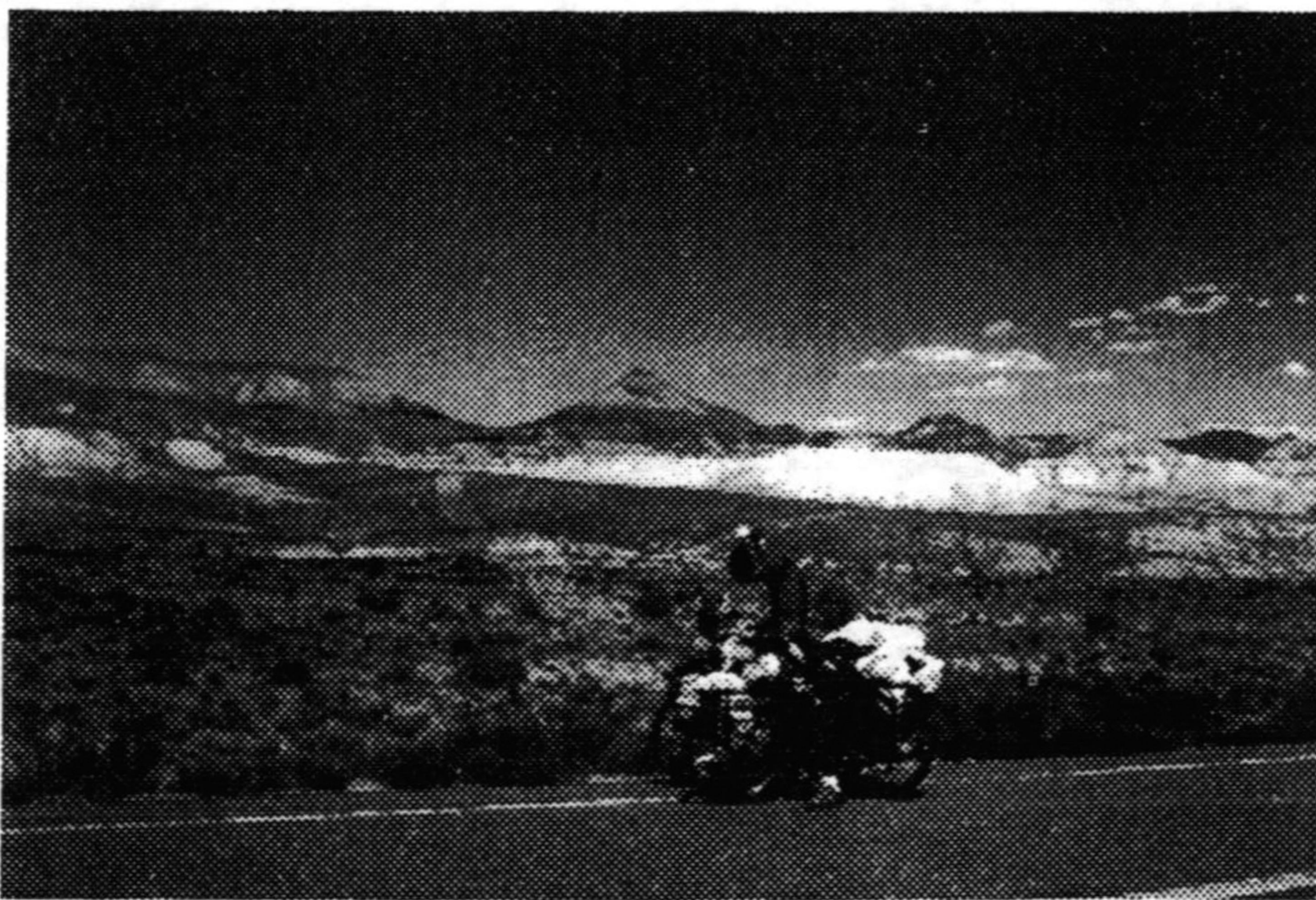
Amerika, dežela, ki jo po imenu prav gotovo pozna največ ljudi na tej naši Zemlji, lebdeči v neskončnih prostranstvih vesolja. Za mnoge tudi dežela sanj, upov in neomejenih možnosti za uspeh. In če bi želeli z lučjo pri belem dnevu najti človeka, ki si ne bi vsaj enkrat v življenju želel videti domovine Vinetouja, bi za to porabili presneto veliko časa. Zato ni prav nič čudno, da smo se tudi mi trije odločili, da si za uresničitev naše čudne ideje izberemo državo, v kateri so nenavadneži in »norci« lahko zelo uspešni. No, omenil sem že, da smo se odločili na nenavaden (to je zelo mila beseda za tisto, kar so si o nas mislili naši domači in znanci) način iti po sledovih nekdanjih osvajalcev neznanega Divjega zahoda. Vendar nam bodi odpuščeno! Saj so že stari Slovani poznali rek: Mladost je norost, čez vodo skače, kjer je most! Mi čez vodo (Atlantski ocean) sicer nismo skakali, ampak smo se raje peljali v JAT-ovi »desetki«. Tukaj, na letališču J.F. Kennedy v New Yorku, pa se je tudi zaključil »normalni« del potovanja. Od tu naprej smo namreč naslednjih 6500 km uporabljali samo še gorska kolesa! In ravno ta zadnja stvar je vzrok, da so nas doma gledali, kot da smo vsi malo »mimo«. No ja, ko sedaj sedim za pisalnim strojem in »tipkajoč« obujam spomine, bi se mogoče še celo sam strinjal z njimi. New York smo si na hitrico ogledali in 4. junija smo vsi »nabrušeni« hoteli »zajahati« kolesa in se odpraviti neznanemu naproti. A glej ga, vraga!

Na letališču nas postavijo pred dejstvo, da s kolesi ne moremo priti peko reke Hudson, ki loči Manhattan od celine, drugače kot da najamemo vozilo. In ker nam drugega ni preostalo, smo »penastj« od jeze segli v žepe in najeli avtobus za 50 ljudi s črnim šoferjem. Ko pa smo se peljali preko mostu, nam je možak povedal, da je to edini most v New Yorku, ki ima narejen pločnik za kolesarje in pešce. Ni kaj, dober način, kako se hitro »znebiš« 75 dolarjev. Vendar pa nas je »sveta« jeza hitro minila in začeli smo uživati v vožnji. Vreme je bilo super, pokrajina podobna Sloveniji in kolesa so »šibala«, kot da bi jih poganjalo več »oslovskih« moči in ne samo en »osel«. Vendar pa to ni dolgo trajalo. Apalaško hribovje nam je kaj hitro pokazalo zobe in »oglašati« so se začela naša kolena, in da ne pozabim, do takrat še neustrojene zadnje plati. In od takrat naprej nam je usoda skorajda vsak dan »servirala« kakšno novo lekcijo iz kolesarskega življenja. V tistih dneh »matranja« v Apalačih smo kaj hitro odkrili »modrost« kolesarjenja – pomembna je psiha, ne pa kondicija. Zadnja plat se je namreč utrdila, noge okrepile, pa tudi čeljusti od jeznega stiskanja zob, le tisti kotiček v možganih, kjer je spravljen trma, je ostal nespremenjen. Hvala bogu, smo se hitro učili. Ni dobro, če premišljuješ, koliko klancev te še čaka tisti dan, ne spleča se v mislih sprehajati po zemljevidu in šteti ovinke, ki so še ostali do počitka. Edina rešitev, da ne postaneš še bolj nor, kot si že, je ta, da »izklopiš«

možgane in vklopiš walkmana. V takem stanju potem voziš vse dotlej, ko namesto prave muzike zaslišiš otožne tone, ki prihajajo iz predela želodca. Vendar se ta problem hitro uredi z obiskom najbližje trgovine.

Minevali so dnevi in za nami so ostajali kilometri in kilometri cest, ki pa so v poprečju veliko slabše kakovosti kot naše. Kljub temu, da je vse potekalo brez večjih problemov, se nam je od časa do časa uspelo tudi skregati. Vzrok je bil običajno banalen, a v vseh tistih dneh, ko 24 ur na dan gledaš in poslušаш vedno isto osebo, se nabere toliko napetosti, da jo moraš nekako sprostiti. Vendar pa to sploh ni bilo tako slabo, kajti v takih trenutkih se je vsak izmed nas o sebi naučil več, kot pa se doma v enem letu. Prijatelj ti namreč v obraz »zmeče« toliko »lepih« besed, da se potem, ko te mine najhujša užaljenost, zamisliš in ugotoviš, da je v tebi odkril nekaj, kar ti o samem sebi še nisi vedel. Za tovrstna razmišljanja pa je med vsakodnevnim kolesarjenjem več kot dovolj časa. Če bi bil naš Cankar še živ, bi verjetno dejal, da je to »enajsta

šola«. Verjetno komu ob prebiranju teh vrstic prihaja na misel, da mora biti takšen način potovanja prav dolgočasen, saj ves dan sediš na kolesu, zvečer pa si le kakšnih 100 km dlje. A to sploh ni res! Pri takšnem načinu potovanja, ko nisi obremenjen z vsakodnevnimi skrbmi, intenzivneje opazáš in dojemaš naravo, ki te obkroža. Tako počasi začneš živeti po naravnem bioritmu, počutiš se sproščenega in na nek način se občasno počutiš kot v nirvani. Kar naenkrat pa se je vse skupaj končalo. Prišli smo do konca in pred nami je bil samo še skok v Pacifik. In verjeli ali ne, najboljši trenutek celotne 6500 km dolge poti je bil, ko smo skupaj z 80 kilogramskimi kolesi zabredli v tople, razpenjene morske valove in odprli steklenico šampanjca. Deležni pa smo bili tudi ploskanja naključnih kopalcev in to je bila prav gotovo najlepša nagrada v tistem trenutku, ker Američani ploskajo le tistemu, ki je naredil nekaj posebnega. Če že nič drugega, smo verjetno prvi Slovenci (pa tudi Jugoslovani), ki smo prekolesarili ZDA od vzhodne do zahodne obale.

V polpuščavi Arizone

Moto servis

Popravila mopedov, koles z motorjem, vrtnih kosilnic, elektro agregatov z bencinskim motorjem, vodnih črpalk in motokultivatorjev.

Popravilo motornih žag: Stihl, Husqvarna, Sachs Dolmar, Alpina, Jonsered, Homelite in druge.

POSEBNA PONUDBA

Na zalogi vse vrste verig za motorne žage. Strojno brušenje verig za motorne žage.

Moto servis

Marjan Lindner

Marokova 8, 61270 Litija
tel.: (061) 881-506

Del. čas: Torek, četrtek od 9 - 12 ure
vsak dan od 16 - 19 ure

Z avtobusom le ob delavnikih

SAP Ljubljana – PE Litija je z novim letom sicer ukinilo lokalno avtobusno progo Šmartno–Litija–Šmartno, vendar je že čez štirinajst dni na željo mnogih krajanov znova uvedlo nekaj voženj. Tako nekdanjega »Lokalca« res ni več, omenjene vožnje pa opravljajo avtobusi, ki vozijo na drugih progah.

V dneh od ponedeljka do petka odhaja avtobus iz Šmartna ob 5.40, 6.05, 9.00, 11.10, 14.10, 15.55, 16.45 in 22.05, iz Litije v Šmartno pa ob 5.30, 8.00, 10.55, 13.30, 15.25, 16.20, 20.20 in 21.30.

Ob sobotah sta le dve vožnji, in sicer iz Šmartna ob 6.05 in 14.10, iz Litije pa ob 5.30 in 13.30, ob nedeljah in praznikih pa avtobus ne vozi.

B.Ž.

Avtobusni prevoznik RUDI GRM

odpiram z 18. februarjem 1991 redni avtobusni prevoz na progi Litija–Šmartno–Zagorje in obratno. Potekal bo od ponedeljka do petka za vse tri delavske izmene, in sicer po naslednjem voznem redu:

Odhodi iz Zagorja so ob: 5.10, 13.10 in 21.10

Odhodi iz Litije so ob: 6.10, 14.10 in 22.10.

Vsi avtobusi vozijo tudi skozi Šmartno. Cena bo konkurenčna. Morebitne informacije dobite na telefonski številki 882-257.

SE PRIPOROČAM!

TRGOVINA, VIDEOTEKA

T A N D E M

Ljubljanska c. 1, Litija
(1. nadstropje, nad trgovino Mercator)

Vam nudi po konkurenčnih cenah:

- televizorje, video-playerje, videorecorderje, glasbene stolpe, tranzistorje
- servis TV, audiovideo opreme
- belo tehniko po naročilu
- izposojajo najnovjših kvalitetno posnetih video filmov
- modna oblačila (jeans tudi za otroke).

SPLOŠNO ZIDARSTVO ZDENKO KOLAR

Zavrstnik 68, 61275 Šmartno pri Litiji

Izvajamo vsa zidarska, fasaderska ter keramičarska dela, vse vrste fasad, oblogo umetnega kamenja, nove gradnje, adaptacije ter zunanje ureditve.

Vsa dela opravimo kvalitetno z vašim ali našim materialom po zelo ugodnih cenah. Nudimo vam strokovne nasvete in pomagamo do najugodnejših rešitev.

SE PRIPOROČAMO!

JAVNA ZAHVALA

Pred novoletnimi prazniki sta naju prijetno presenetila dva nenapovedana obiska. Prišli so: predstavnica krajevne skupnosti in krajevne organizacije Rdečega križa Jevnica (U. Veniger) in predstavnik Občinske organizacije RK Litija I. Rus z J. Godcem in J. Kranjcem. Bila sva srečna. Ker sva sama trenutno bolna, sva bila obiskov zelo vesela. Zato se oba, Marija in Ivan Žnidarič iz Kresniških Poljan, vsem darovalcem najiskrenejše zahvaljujema za obisk in darilo. Obenem vsem zgoraj imenovanim še enkrat želiva srečno, zdravo in mirno leto 1991 in najlepša hvala za pozornost.

Z veseljem sem zapisala to željo. Upam, da sem uspela izraziti njuno veliko hvaležnost. Zato prosim uredništvo Glasila občanov, da objavi zapisano zahvalo.

Eva KOVIČ

DARUJTE KRI!

Danes ste zdravi. Darujte kri in pomagajte rešiti življenje ter povrniti zdravje bolnim in ponesrečenim. Morda boste jutri vi potrebovali pomoč.

Spomladanska krvodajalska akcija bo v torek 19., sredo 20. in četrtek 21. marca 1991, v litijskem zdravstvenem domu; potekala bo od 7. do 15. ure.

Občinska organizacija Rdečega križa Litija

OBVESTILO

Občane in podjetja obveščamo, da bodo sezname za opravljanje javnih del z opisi, trajanjem in pogoji odslej objavljeni na oglasni tabli v avli SO Litija, Jerebova 14 – poleg sprejemne pisarne.

Izvršni svet SO Litija

DANICA FRIŠKOVIC
Jerebova ul. 61270 LITJA

Delovni čas:
ob delavnikih: dopoldan in popoldan
v soboto: dopoldan

Cenjene stranke obveščamo, da smo v Litiji na Jerebovi ulici odprli

O P T I K O

Občni zbor AMD Litija

bo v petek, 1. 3. 1991 ob 19. uri na kegljišču Litija.

VABLJENI!

Dodatne informacije da Nace Šteferl, tel. 881-980

mala OGLASA

Prodajam garažo v Litiji in wartburg de luxe, letnik 1970.
Informacije po telefonu (0601) 81-105 ali (0601) 81-047.

Gradbeno parcelo v Litiji in vikend parcelo v bližini Litije – prodajam.
Informacije na telefon 881-470.

ŠPORT IN REKREACIJA

Športne prireditve ob prazniku KS Jevnica

Krajanje Jevnice so se že kar navadili, da se vsako leto udeležijo športnih prireditve, ki jih ŠD ENOTNOST organizira v okviru praznovanja praznika krajevne skupnosti.

Letos so se začele prireditve 20. januarja, in sicer z rekreacijskim pohodom v Zagorico, rojstni kraj matematika Jurija Vege. Pot, katere se je udeležilo okoli trideset krajanov, je potekala izpred doma športnega društva preko Senožeti, Križevske vasi do Zagorice. Tam je bil postanek, kjer smo se nekoliko okrepčali ter si ogledali dom znanega matematika. Vračali smo se preko Dolskega, Laz do Jevnice.

V četrtek, 24. januarja, je v osnovni šoli Jevnica potekal šahovski turnir, na katerem so sodelovale podružnične šole Kresnice, Sava in Jevnica.

REZULTATI: učenci 1. in 2. razreda – 1. Cerar Domen, Jevnica, 2. Godec Gašper, Jevnica, 3. Mlakar Uroš, Jevnica.

Učenci 3. in 4. razreda 1. Juvan Tomaž, Sava, 2. Obolnar Boris, Jevnica, 3. Grešak Primož, Kresnice.

Šahisti POŠ Jevnica so

zbrali največ točk in osvojili pokal, prvi trije v obeh skupinah pa so prejeli kolajne. Zahvaljujemo se tovarišema Garantiniju in Pepelnaku ter tovarišicam jevniške šole za izvedbo turnirja.

Istega dne, t.j. v četrtek, pa je bilo tudi tekmovanje v streljanju z zračno puško, ki se ga je udeležilo trinajst ekip oz. 45 posameznikov in posameznic.

REZULTATI: posamezno – ženske: 1. Šarbek Vesna – 78 kr., 2. Udovič Maja – 72 kr., 3. Kisovec Jelka – 50 kr.,

moški: 1. Kokalj Tomaž – 82 kr., 2. Kisovec Rado – 80 kr., 3. Turkić Mehmed – 78 kr.

ekipno: 1. ŠD ENOTNOST (Kisovec Rado, Šarbek Vesna in Godec Jože ml.) 229 kr., 2. Golišče I. (Obolnar Lado, Kokalj Tomaž in Turkić Mehmed) 222 kr., 3. Kresniške Poljane (Upelj Vojko, Fekonja Bojan

in Kukovica Jože) 190 kr.

Zmagovalcem in dobitnikom priznanj čestitamo za uspeh, ostalim pa se zahvaljujemo za udeležbo.

Pokrovitelj prireditev je bil svet Krajevne skupnosti Jevnica, ki se mu prav tako zahvaljujemo za pomoč.

MG

Občinska liga v tenisu

Tenis park AS Litija obvešča vse ljubitelje tenisa, da bo v pričetku sezone stekla tudi občinska liga v tenisu. Tako bodo najbolj zagrizeni lahko vsako soboto dopoldne pomerili svoje moči. Igralo se bo po sistemu vsak z vsakim in vsakič naj bi se odigralo eno kolo, odvisno od števila prijavljenih. Posamezna tekma se igra do 9 na 2 gema razlike. Prijave za ligo sprejemamo vsak četrtek od 18. do 19. ure v brunarici pri teniških igriščih AS v Litiji (od 1. marca dalje). Tam boste dobili tudi vse dodatne informacije. Obveščamo vas tudi, da imamo še nekaj prostih terminov za novo sezono!

Poleg občinske lige v tenisu nameravamo tudi v letošnji sezoni organizirati več turnirjev, tako za posameznike kot za dvojice, ne bomo pa pozabili tudi na teniške tečaje. Zaradi velikega zanimanja zanje pripravljamo v eni naslednjih številok obširnejši članek o tem. Prva naloga, ki nas čaka pred začetkom sezone, pa je odprava posledic poplav, ki, žal, tudi nas niso obšle, ter izboljšava razsvetljave na igriščih. Kmalu nasvidenje!

Tenis park AS Litija

GLASILO OBČANOV

Ustanoviteljica: Skupščina občine Litija. Predsednik časopisnega sveta: Mirko Kaplja. Ureja uredniški odbor: Mija Bernik, Stane Črne, Vera Dušak, Lojze Erjavec, Vida Klemenčič, Simona Frankl, Anuška Potisek, Irena Prašnikar, Iva Slabe in Boris Žužek (glavni in odgovorni urednik). Oblikovanje in tehnično urejanje: Drago Pečenik. Tisk: Aleksander Jovanovič, Litija. Izdajatelj: Prelest d.o.o. Ljubljana, Titova 37. Naslov uredništva: Skupščina občine Litija, Jerebova 14, za Glasilo občanov. Nenaročenih fotografij in rokopisov ne vračamo. Časopis prejemo vsa gospodinjstva brezplačno na dom.

NOVO **ekspres štampiljke** **NOVO**

Roki izdelave : 2 - 7 dni
Naročilo po tel./fax: (0601) 73-730
Prevzem: po pošti ali osebno Celje

Ljubljana — Trojane — 5km — Celje
Trojane — 300m — IZLAKE — 1.5km — Zagorje
Trojane — 1.5km — Trbovije

SEŠLAR
Ekspres štampiljke
Računalniški napisi
Ofsetni tisk
SEŠLAR A. & M.
61411 IZLAKE, Podlipovica 31

FRIZERSKI SALON MAGDA MOŠKI – ŽENSKI

STARETOV TRG 24
TELEFON 881-590-
ŠMARTNO PRI LITIJ

PRIŠEL JE ČAS,
DA PREVERITE
PRIJAZNOST, KVALITETO
FRIZERSKIH PREPARATOV
IN KAKOVOST USLUGE.

Vaš obisk pričakujem
vsak dan dopoldan
od 8. do 12. ure
in popoldan od 16. do 20. ure.